

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

KVINNOR

Vi är
många

Vi är
väljare

Vi röstar
med

Vi
bygger
framtiden

SÅP

ARBETAREPARTIET

morgonbris valnummer

SEPT. 1936

Pris 35 öre

DISA VÄSTBERG:

Och Lena går vidare...

**SOCIALDEMOKRAT.
KVINNOFÖRBUNDETS
VALBROSCHYRER**

**DISA VÄSTBERG:
OCH LENA GÅR VIDARE.**
Se recension på sidan 23.

**SONJA BRANTING-
WESTERSTÅHL:
KVINNOR! SE UTÅT!**

SONJA BRANTING-WESTERSTÅHL:
Kvinnor! Se utåt!

NU ber jag Sveriges arbetande kvin-
nor lyssna till min berättelse om
vad som sker i dessa dagar med
våra bröder och systrar i Spanien
och giv akt på vilka krafter som
åter hota Europa med krig

I en med varm känsla och färgrik berättelsekonst skriven broschyr skildrar adv. Branting-Westerståhl det spanska folkets kamp och framhåller den som en maning och varning till våra egna socialister. Hon ger en översikt av den historiska utveckling, som framkallat den nuvarande situationen, av nöden bland lantbefolkningen, kyrkans makt, socialdemokratiens kamp. Hon beskriver hur hon själv kommer till Spanien som medlem av en internationell juristdelegation, som skall undersöka förhållandena. Hon besöker fängelserna och får bekräftat berättelserna om den fascistiska tortyren. Diskret för att ej komma i konflikt med den rådande militärregimen förs hon från det ena socialistiska hemmet till det andra och får bevittna den nöd och de lidanden de utsatts för. I ett sjukhus, dit 200 misshandlade fångar förts, omringar de henne och betygar henne sin solidaritet.

Så kommer folkfrontens seger och därefter den nya fascistiska reaktionen, som släpper lös främlingslegionärer och mörkhyade trupper mot Spaniens folk. Den oavgjorda strid som nu rasar, vad betyder den för oss? På den frågan ger broschyren ett klart och väckande svar.

**N:r 9 + Årgång 32
morgonbris**

utkommer den 1:sta i varje månad.

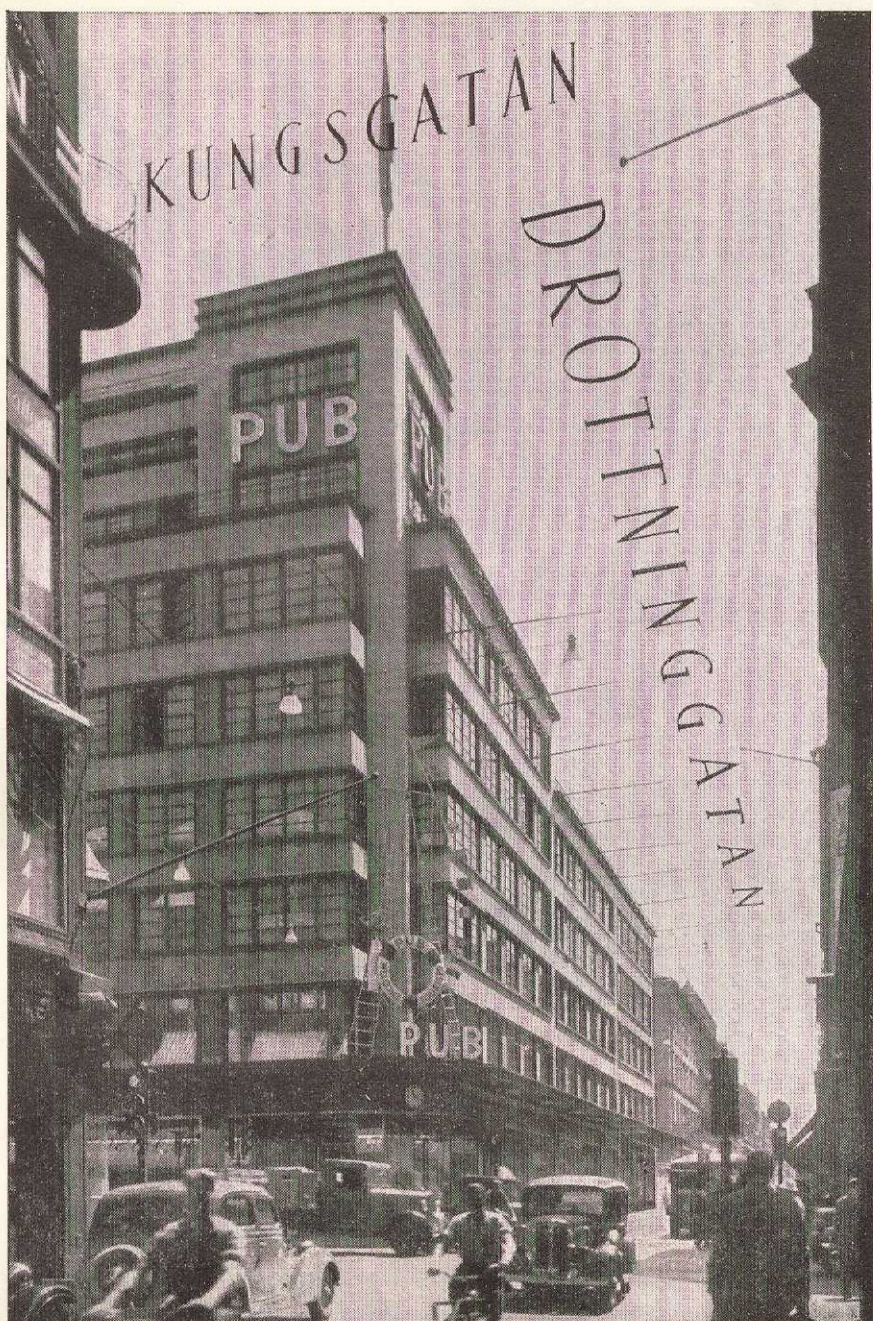
TIDNING FÖR
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTOR o. ANSVARIG UTGIVARE:
Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO
N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS:
Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre.
Prenumeration kan ske på posten.

ANNONSPRIS:
Före och i text 60 öre per mm.
Efter text 50 " " "
Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.
Innersida kr. 475:—. 1/2 sida kr. 250:—.
1/4 sida kr. 125:—

Det finns hos **PUB!**

Ja, vad Ni än för tillfället råkar önska Er, så passar vårt slagord in . . . Det ligger mycket mera bakom detta — ”det finns hos Pub” än vad man föreställer sig första gången man ser det. Antingen det gäller en käpp åt farfar — en svart sidenklänning åt mormor — en elegant ulster åt far — de senaste nyheterna i hattar, skor eller klänningar åt mor — präktiga och slitstarka kläder åt skolbarnen — en ny förtjusande hemslöjdsbonad till hemmet . . . antingen det är fråga om parfym till frun i huset — förkläden till hembiträdet — böcker till bokmalen eller sportartiklar till idrottsmannen . . . så finns det hos Pub. Och inte nog med det — det finns i bästa kvalitet, största tänkbara sortering och till priser, som äro överkomliga för var och en.

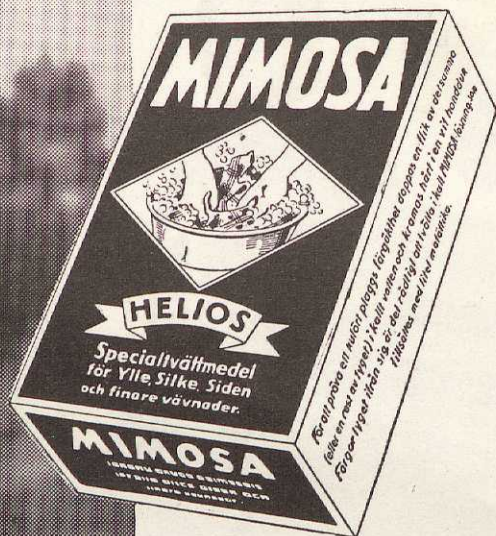
Pub ligger i hörnet av Drottninggatan och Kungsgatan — mitt i affärscentrum. För en Stockholmsbesökare gäller det ofta att inte förlora tid i onödan. Därför är Pub just den verkligt idealiska inköpskällan — centralt läge och allt samlat under ett tak. — Lämna inte Stockholm utan att ha varit hos Pub!

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.

Mimoso säljes i originalpaket hos varje handlande.

Mimoso-paketet kostar 90 öre — det är väl värt sitt pris.

**Gör som jag,
tvätta silkestrumporna
och underkläderna i saltvatten**

Omöjligt! Visst inte, använd bara Mimoso, Helios specialtvättmedel för alla plagg av silke och siden, ylle och andra finare vävnader, och Ni skall se hur lätt och hur fort det går. Mimoso har nämligen den strålande egenskapen, att det löses precis lika lätt i saltvatten som i sött vatten, precis lika bra i det hårdaste vatten som i det mjukaste regnvatten. Underbart, inte sant?

MIMOSA

— tvättmedlet för finare tvätt —

HELIOS KEM. TEKN. FABRIKER A/B, STOCKHOLM

NU

gäller det

Du vet att det är val i höst. Om du har rätt att rösta? Visst har du det. Alla som senast i fjol fyllde 23 år får rösta nu. Och din röst väger lika mycket i vågskålen som vilken annans som helst. Det kan bero just på dig hur det blir för oss alla under fyra år framåt. Men vi väntar att du gör din plikt. Ty valet gäller både att värna om det vi redan fått, men även att erövra det vi strävat efter i många år. Både det ena som det andra kan hotas om det blir ett bakslag för oss i valet.

Men vad gäller valet särskilt för oss? Jag skall säga dig vilka frågor det är som närmast berör oss som mödrar och kvinnor.

Vet du att det finns 300 kvinnor som dör varje år i barnsäng? Och vet du att de flesta av dem dör av brist på god förvård och eftervård? Du kanske tror att detta beror på slarv. Men dessa våra kamrater dör därför att de är fattiga. De är undernärda, utslitna, förtvivlade. De bor trångt och ohygieniskt, de har flera mil efter hjälp då stunden kommer, de har en man utan arbete och inkomst, de måste arbeta hårt till sista minuten. Alla dessa kvinnor ha bara tigit och lidit, aldrig ställt några krav, endast varje år ökat de dödas skara.

Men nu måste en ändring ske. Det ligger förslag utarbetade om avgiftsfri och god förlossningsvård åt alla, om mödravårdscentraler för förvård och eftervård, om väntehem för ödebygdens barnaföderskor. Har du tänkt på att det kan bero på din röst om förslagen kommer fram till nästa riksdag? Ta det säkra för det osäkra och giv din röst åt Arbetarpartiet!

Vet du att det årligen dör 4.500 å 5.000 barn i första levnadsåret? Du frågar varför så skall ske då landet ropar efter mera barn. Säkert fattar du genast att de flesta dör för att föräldrarna är fattiga, att modern saknar kun-

skap om ett barns skötsel, att hon själv är undernärmd o. s. v. Du har kanske läst docent Edins undersökning i frågan? Han konstaterar att spädbarnsdödligheten sjunker i hem där mannens inkomst stiger över 6.000 kronor pr år. Varför? Därför att han då kan skapa bättre möjligheter för mor och barn.

Här behövs närmast hjälp och råd under barnets första levnadsår. Modern bör få direkt upplysning av läkare och sköterskor, och barnet vill ha närande mjölk. På de få ställen i landet där man skapat barnavårdscentraler har spädbarnsdödligheten starkt sjunkit. Och nu ligger förslag utarbetade att upprätta ett helt nät av barnavårdscentraler i riket. Vill du ha en snabb och god lösning av frågan är det tryggast att du röstar med Arbetarpartiet. Vet du att det finns 85.000 barnaföderskor pr år, och att det stora flertalet av dem skulle behöva hjälp för de mest oundgängliga utgifterna? Och vet du att man varit så generös att 40.000 av de allra fattigaste få 28 kronor i moderskapsunderstöd? Ett litet fåtal som ha råd att vara med i en sjukkasse kan få något mera. Men c:a 35.000 barnaföderskor får ingenting, ehuru flertalet är rena gränsfall, då man av sjukdom eller fattigdom icke kan komma in i en sjukkasse, men har för hög beskattningsbar inkomst (500 kronor), för att kunna få ens fattiga 28 kronor i hjälp för sitt barns värdiga mottagande.

Tycker du inte att en fattig mor gjort sig förtjänt av att få hjälp till nödiga utgifter? Man har beräknat dessa till ungefär 100 kronor. Nu föreligger ett förslag att en moderspenning på 75 kronor skall utgå till alla barnaföderskor utan behovsprövning. Detta belopp är ju i minsta laget. Men om vi skall vara riktigt säkra att få denna summa är det nog bäst att du röstar med Arbetarpartiet. Vet du att det varje år konstateras minst 10.000 abortfall? Förstår du vilken tragedi som ligger bakom detta

hemska faktum? Varför riskerar en kvinna ibland livet och ofta hälsan för att bli av med ett foster? Flertalet fall torde bero på social nöd i hemmet och risk att mista arbetet. Den som är fattig och redan har flera barn vill ogärna ha ett till då detta endast ökar nöden i hemmet. Och så länge moderskap betraktas nästan som en vanära och en blivande mor jagas från sitt arbete måste man riskera att kvinnan går till en abortör.

Man kommer inte långt med straff och moral. Det är hjälp och stöd som behövs. Den blivande modern måste kunna få vila, ro och vård, endera i sitt hem eller på ett mödrahem. Hon måste få känna att hon mötes av sympati i stället för förakt. Och hon måste få ekonomisk hjälp då hon bäst behöver den. Nu föreligger ett förslag om en extra mödrahjälp på upp till 300 kronor, att efter prövning utgå till den som är i behov av densamma. Denna hjälp skall stå öppen för både gifta och ogifta, och den kan utgå redan innan barnet kommit till världen. Det är nog klokast att säkra denna reform genom att rösta med Arbetarepartiet.

Vet du att det finns c:a 50.000 änkebarn i landet, och att omkring 40.000 av dem behöva understöd? Du känner säkert till från din egen ort hur dessa änkor får slita för uppehållet och hur ändock deras barn får lida av vanvård och brist. Skulle det icke vara ett humant samhälle värdigt att sörja för sina fattiga änkor och barn, och skulle det icke vara direkt i samhällets intresse att ge dem god uppfostran och vård då landet behöver friska och lyckliga barn? Den nu utgående barnpensionen är för njugg och fattighjälpen är ovärdig i detta fall.

Ett stort förslag ligger framme till lösning av frågan. Det föreslås att hjälp skall utgå med 240 kr. för 1 barn, 420 för 2 barn och 600 kr. för 3 barn samt därefter 120 kr. pr barn, allt i lägsta dyrortsgrupp, medan i högsta skall utgå resp. 360, 630, 900 och 180 kr. pr barn. Den som vill vara riktigt säker på att denna reform blir genomförd bör rösta med Arbetarepartiet.

Vet du att över hälften av våra familjer bor i högst 1 rum och kök? Har du kanske även lagt märke till att det är just de barnrika familjerna som i regel bor sämst? Vet du varför? Därför att det är dyrt att ha barn och att det är de fattigaste som ha de flesta. Men trångboddhet betyder dålig luft, brist på hygien, allmän otrevnad. Vet du vidare att de fattigas bostäder ofta även saknar vatten, avlopp, W. C., farstu, skafferier, garderober etc.? Och vet du att de i stället ha mögel, fukt, ohyra? Men sådant skapar tuberkulos, reumatism, skrofler, nervositet. Dessa hem saknar ofta även praktiska möbler, goda sängkläder och allt som skapar ett trivsamt hem. Är det icke upprörande att svenska medborgare skall bo så uselt?

Under den bortjagade socialdemokratiska regeringens ledning har riksdagen tagit många storstilade initiativ för att sanera bostäderna och skapa nya. Man har anvisat 113½ milj. kronor för bostadsbygge i olika former, för vilket produceras goda bostäder för 227 milj. kronor. Har du tänkt över vad det betyder för en utblottad skogsarbetare, som från en dragig koja fått flytta över till en bra hälsobostad, eller förstår du glädjen hos en fattig husmor, som med sin barnskara flyttat in i en praktisk, rymlig, men billig bostad? Tycker du inte att denna politik skall fortsätta, och i snabbare takt än nu? Gör

du det råder jag dig att skänka din röst till Arbetarepartiet.

Vet du att en familj med god inkomst endast behöver använda en tredjedel därav till föda, men ändock har råd att äta frukt, grädde, smör, ägg etc., medan den fattige måste använda två tredjedelar av inkomsten till mat, men ändock får nöja sig med margarin, mjölmatt, potatis, skummjolk o. s. v.? Såg du i norrlandsutredningen att det fanns barn som aldrig fått mjölk, aldrig smakat en vetebulle, och som trodde att frukt endast finns i sagoböcker? Har du läst utredningen från Upplands landsbygd om att mer än hälften av de undersökta barnen var undernärda, skrofulösa, sjuka, och förstår du att orsaken härtill är de usla lönerna för lantarbetarna och likställda? Eller lade du märke till en rapport från Västerbotten, att det fanns skogsarbetare med årsinkomster varierande mellan 300 och 900 kronor, men med ett barnantal som växlade mellan 6 och 17?

De rika ha komfortabla bostäder, närande föda, vackra kläder; de ha råd att resa kontinenten runt, att njuta av konst, musik, teater, nöjen; de kan leva en kulturmänniskas liv. Men den fattige med många barn får endast försaka, svälta, slita ont. Är det underligt att de fattiga reagera mot ett sådant system? Samhället måste utjämna bördorna för släktets förnyelse genom att överföra utgifter från familjen till stat och kommun. Större skatteavdrag och billigare bostäder för mindre bemedlade barnrika familjer är ett steg på rätt väg. Men ett fritt hälsomål om dagen för alla skolbarn vore även en välsignad sak. Vill du en sådan politik måste du rösta med Arbetarepartiet.

Vet du att de borgerliga göra anspråk på att även kämpa för de fattigas och de bortglömdas sak? Måste du inte dra på munnen? Varför gjorde man då aldrig en ansats att lösa de sociala problemen då man hade all makt? Det måste ju ha varit gyllene tider för den fattige då det inte fanns en socialist i riksdagen. Men du vet att just då var den fattige rättslös, skyddslös, slagen till slant. Alltjämt ha de borgerliga majoritet i riksdagen, men trots trycket underifrån mäter de snålt och knappt då det gäller att tillgodose sociala behov. Men de ha även makt i samhället och i produktionen. Går de borgerliga frivilligt med på bättre löner, rimlig arbetsdag, ordnad semester, human behandling? Nej, varje grupp får kämpa för sin rätt! Och var ha de sina sympatier då folket måste försvara demokrati och frihet med vapen i hand mot besoldade militära diktaturkrävare? Svaret finns i det s. k. ledande skiktets pressdrakar.

Kära kamrat! Dyrt ha vi fått lära oss att lita på oss själva för att få vår rätt. Så göra vi även nu i valet. Vår paroll är: hem åt familjerna, framtid åt barnen, arbete åt de unga, vila åt de gamla, bröd åt alla, frihet åt folken, fred åt världen, och alla dessa krav är desamma, som arbetarrörelsen och socialdemokratin troget kämpat för i över ett halvsekel, men som den ännu icke ägt makt att realisera, därför att de borgerligas motstånd varit för starkt och för att slöheten bland de fattiga själva varit för stor. Låt oss nu mobilisera våra yttersta krafter för att varje kvinna och man skall göra sin plikt och i valet rösta med Arbetarepartiet!

Disa VÄSTBERG

Vi se räddningen i en världshistorisk uppgörelse mellan man och kvinna om samarbete från den minsta sammanlevnadsenheten upp till världsregeringen.

(Elin Wägner i Tidevarvet.)

Vem håller vår jords öden i sina händer? Mannen, hans hand, hans verk syns mest — kvinnorna har ännu inte vågat framträda så mycket, men även i deras händer vilar världens öde och med sin egenart, sin värme skall de göra sin insats vid männens sida.

KVINNORNA OCH SAMHÄLLET AV I DAG

Varje val avvaktar man med spänning kvinnornas ställningstagande. De är en relativt ny medborgargrupp, vars levnadsförhållanden är stadda i omvandlingsprocess. Professorn i statskunskap Herbert Tingsten, som håller på med studier av kvinnornas valdeltagande i olika länder, har trots sig funnit att deras tidigare dragning till de konservativa partierna har berott på deras sociala bundenhet. Har man då inte rätt att vänta, att när kvinnorna alltmer kommer ut i arbetsmarknaden, de nyorienterar sig både socialt och politiskt? Jo — och ett steg i den riktningen har senast tagits av Yrkeskvinnornas Riksförbund, vars ordförande visserligen är den stridbara socialdemokraten Alva Myrdal men vars medlemmar huvudsakligast höra hemma i utpräglad borgerliga läger, genom den av förbundet på Ystadutställningen anordnade utställningen av kvinnorörelsens uppkomst och utveckling. Ett stoltare frihetsprogram kan man inte önska sig än utställningens paroll: "Nu gäller det för kvinnorna att lära konsten att leva i samhället av i dag, att för sig vinna arbete, ekonomisk trygghet, lycka och åt alla ge av sin nyvunna rikedom. Den

moderna kvinnorörelsens kvinna är varken blåstrumpa eller manhatare, varken lyxfrau eller hushållerska — hon är nutidens egen hurtiga unga kvinnotyp som vill vara på en gång yrkeskvinna, maka och mor, friluftsvarelse, umgängesvän och medborgare.”

Med hänsyn till denna nyorientering är det intressant att få en överblick av var Sverges kvinnor har sin verksamhet. Detta har Yrkeskvinnornas förbund också känt behovet av och vi tillåter oss att låna deras utomordentliga sammanställning.

3 153 400 KVINNOR FINNS DET I SVERIGE,

av dessa är omkring 725.000 flickor under 15 år,
1.010.000 ogifta vuxna kvinnor,
1.135.000 gifta kvinnor,
265.000 änkor och frånskilda,
(enligt beräkning år 1932, hela antalet har nu ökats med c:a 20.000 och de olika kategorierna i proportion därmed).

mot 1 275 000 ensamstående kvinnor svarar alltså 1 135 000 gifta ("husmödrar" i dagligt tal).

Av dessa gifta kvinnor är 450.000 barnlösa (har inga barn under 18 år),
300.000 har ett barn under 18 år),
385.000 har 2 eller flera barn.

KVINNOPROBLEMEN ÄR OLIKA INOM DE OLIKA KVINNOGRUPPERNA

- 1) flickebarnen (23 % av alla kvinnor) har aldrig kunnat vara säkra på samma omsorgsfulla undervisning som gossarna. Nu är deras ställning i detta avseende ånyo osäker. Flickornas uppfostran borde icke få tillrättaläggas efter en obestämd föreställning om kvinnans egenart utan måste liksom männens huvudsakligen bereda dem till framtida arbete och inkomst,
- 2) de ensamstående vuxna (41 % av alla kvinnor och över hälften av de vuxna), vilkas yrkesarbete, ekonomiska trygghet och anpassning i livet alltid varit det dominerande i kvinnornas strävan till självständighet, har ännu långt till målet,
- 3) mödrarna (22 % av alla kvinnor och 3/5 av de gifta), vilkas problem är nära knutna till de stora frågorna om barnen och samhället, erbjuder problem med avseende på försörjning och trygghet för framtiden, som tycks bli alltmera svårlösta.
- 4) de "barnlösa" hustrurna (14 % av alla kvinnor och inte mindre än 2/5 av de gifta), hustrurna utan barn, före barnen och efter barnen, är det stora frågetecknet i kvinnovärlden. Tillträde till förvärvsarbete ter sig för denna grupp särskilt angeläget.

I VILKA YRKEN ARBETAR DESSA KVINNOR?

Utom den dryga miljonen "hustrur utan särskilt uppgivet yrke" finns i statistiken ungefär:

inom jordbruk med binäringar	242.000	kvinnor
i husligt arbete	206.000	„
arbeterskor i industri, hantverk etc	179.000	„
f. d. yrkesutövare (inbegripet änkor)	173.000	„
egna företagare i industri, handel, restaurang etc.	59.000	„
butikspersonal	48.000	„
kontorspersonal och liknande	41.000	„
hotell- och restaurangpersonal	34.000	„
lärare	31.000	„
i offentlig tjänst (statliga och kommunala verk, post, telegraf etc.)	28.000	„

kapitalister och husägare	25.000	kvinnor
i sjukvård, barnavård etc.	19.000	„
läkare, tandläkare, apotekare, gymnastikdirektörer, veterinärer	4.100	„
självständiga inom olika fria yrken	3.200	„
författare och journalister	376	„
advokater	32	„

TVÅ VIKTIGA VAL TRÄFFAS I LIVET: VALET AV MAKE OCH VALET AV YRKE

Vid båda dessa val gäller det att RIKTA BLICKEN FRAMÅT.

Äktenskapet spelar en viktig roll även vid flickornas yrkesval. Många väljer fel yrke, därför att de har dimmiga föreställningar om att äktenskapet skall innebära den definitiva lösningen också av deras arbets- och försörjningsproblem. Yrket och yrkesarbetet får provisorisk karaktär — men hur ofta gör icke ödet detta provisorium livsvarigt? Rekryteringen på långa genomgångsposter utan möjlighet till befordran, med låga löner och otrygg framtid blir lätt följd.

EN FLICKA KAN VÄLJA PÅ TVÅ SÄTT:

ANTINGEN väljes yrket för livet, som livsuppgift — då skall hon icke rädas den tid och de kostnader som utbildningen drar. Men därjämte bör hon se till att hon väljer ett yrke som går att förena med moderskap. Visserligen blir de aktiva moderskapsåren tyngda av en ökad, stundom dubbel arbetsbörda, men dessa år bildar dock en jämförelsevis kort period.

ELLER en stark huslig läggning säger, att just DENNA flicka i framtiden skulle önska utbyta förvärvsarbetet mot husmodersuppgiften som heltidsyrke — om lyckan är henne bevågen och hon finner den man som inte bara är "den rätte" utan som dessutom kan försörja en familj — då skall hon välja ett yrke som ger förutbildning för hemvården och samtidigt kommer henne att behärska någon specialgren därinom (barnavård, matlagning eller liknande), så att även hon i framtiden har flera vägar öppna för sin försörjning.

Det blåser en frisk vind genom programmets politiska deklaration, som visar att yrkeskvinnorna inte längre fnyser åt politiska frågor. De förklara:

KVINNORNA I POLITIKEN OCH SAMHÄLLET ÄR OCKSÅ ETT PROBLEM

De politiska frågorna växer alltmer ut över områden, där kvinnor har särskild erfarenhet och särskilda krav — inte ens familj och barn lever längre isolerade utan är på otaliga sätt beroende på de beslut, som fattas samhälleligt —

DÄRFÖR ÄR KVINNORNAS MEDVERKAN I DET SAMHÄLLELIGA ARBETET NU HELT ENKELT NÖDVÄNDIGT

Säg inte att vi är maktlösa.

OM kvinnorna ville köpa sig representation för sina röstsedlar skulle de ha

majoritet i våra stadsfullmäktige (de är 53 % av de röstande i dessa val och ännu flera röstberättigade),

110 kvinnor i andra kammaren i stället för 5! (de är 48 % av de röstande i de valen).

Detta är intet mål att sätta upp MEN VI ÄR FAST ÖVERTYGADE ATT EN NÅGOT BÄTTRE PROPORTION SKULLE GYNNA INTE BARA KVINNORNA UTAN

HELA VÅRT FOLK.

1 MILJON HUSMÖDRAR FINNS I SVERGE

De flesta är arbetarhustrur. Deras problem är:

Hemmets och familjens karaktär och därmed arbetet för större delen av kvinnorna har förändrats våldsamt under några få generationer.

Husmodern är mannens arbetsgivare. — Hon styr konsumtionen och därigenom även produktionen. Om hemmens alla otillfredsställda behov fylldes skulle produktionen sättas igång, maskinerna utnyttjas och alla arbetsvriga händer få sysselsättning. Det är inte sant att vår standard är så hög, de svenska hemmen saknar ofta: Ordentliga sängar att sova ut i efter slutad arbetsdag, nödiga husgeråd och möbler.

Allra värst är att våra bostäder är trånga. Hälften av våra lägenheter är om ett rum och kök och mindre.

Sjukdomar frodas, nerverna trasas sönder, barnens uppfostran hämmas, ungdomen och männen flyr ut — familjelivet hotas.

Våra barn är ofta undernärda. Lärare och skolläkare bl. a. klaga över följderna härav i skolarbetet. Tom mage ger tomt huvud.

Vår hälsovård är eftersatt. 3.000 barn om året skulle kunna räddas om spädbarnsdödligheten i hela folket vore lika låg som i de högre klasserna.

För att bringa ur världen alla dessa brister behövs ökad köpkraft. Den ökade köpkraften få vi endast genom höjda löner och tryggt arbete.

Högern begär 160 miljoner för vårt yttre försvar. Men vi begär ett vida förbättrat socialt försvar. Detta är vår politiska frontlinje: Vi är gärna med på utgifter för en betryggande internationell rättsordning. Vi betrakta såsom socialdemokratins naturliga uppgift att söka hindra landets indragande i kapprustningsvirveln.

Den socialdemokratiska välfärdspolitikken har redan hjälpt husmödrarna med bostadsförbättringar, kommunikationer, pensioner etc.

Om ni går med och stöder denna politik kan ni dessutom vinna: 1) höjd moderskapspenning; 2) fri förlossningsvård; 3) statliga bidrag, ej fattigvård, åt änkor och faderlösa.

Socialdemokraterna önska även: Fri rådgivning i barnavård och sexualfrågor. Fri läkarvård och tandvård åt det växande släktet. Hälsomat i skolorna, en fri skolmåltid, som håller barnen friska. Bättre yrkesutbildning till husmödrarna. Semester med hemhjälp åt den hela året knogande husmodern. En frisk, glad och utvilad husmoder är en kraftkälla för hela familjen.

VAD BEHÖVS I VÅRT SAMHÄLLE? SVARET PÅ DEN FRÅGAN BLIREN LÅNG ÖNSKELISTA

Morgonbris har gjort en enquête bland våra socialt intresserade kvinnor, ledamöter i olika nämnder och styrelser över hela landet, för att få del av de synpunkter och önskemål, som deras mångåriga erfarenheter givit upphov till.

— Största hindret, när det gäller att få till stånd tillfredsställande uppväxtmöjligheter, ligger i hemmets ekonomiska svårigheter, påpekas från många håll.

Trångboddheten berövar barnen möjligheter till lek och arbete och driver dem, när de växer upp, ut på gator och vägar. Resultatet blir att barnen får svårt att följa med i skolan, och senare tvingas att tillfredsställa sitt verksamhetsbehov och sin förströrelselust på kanske ej så lämpligt sätt. "Cykelstöldepidemierna ha barnavårdsnämnderna i städerna erfarenhet av", påpekar en röst från Göteborg. "Bättre bostäder, eget

Bostadsnöden belyst i läkarrapport.

Hur en familj med två små barn kan bo anno 1936 omtalar provinsialläkaren H. Edelsteen i Karlshamns distrikt i en tjänsterapport till medicinalstyrelsen. Familjen, som delvis är arbetslös, hyr av Hällaryds pastorat på byggnad av följande beskaffenhet: Huset är placerat på en brant sluttning under ett berg. Köket har jordgolv som ligger under den omgivande markens nivå utan möjlighet att hindra regnvatten att rinna in. Väggen mot berget är nedruten och beslagen med brädlappar, mellan vilka man här och var kan sticka

ut armen. Innertaket är till stor del nedfallet. Utanför detta kök ligger ett bostadsrum, vars ena vägg består delvis av påspänt papper. Golvet, under vilket vattnet från köket skall rinna bort, är delvis nedruttet, men man hindras från att trampa igång det av en gammal korkmattsbit, som spikats över. På andra sidan av detta bostadsrum ligger ett annat rum, som visserligen har golv, men som saknar eldstad.

Den ytterst mindervärdiga bostaden skall enligt läkarens påstående uthyras med kyrkoherdens och hälsovårdsnämndens godkännande. Den unga hustrun vilken har i vinter måst intas på sjukhus för reumatisk till vilken bostaden anses

sovrum för barnen", föreslår av ungefär samma orsak en annan. Även önskvärt om man på fastighetsägarehåll kunde finna förståelse för de barnrika familjernas bostadsproblem.

Önskemål, som blivit särskilt aktuella i den allmänna diskussionen, kan läsas i vart och vartannat svar. — "Bättre kommunalt stöd åt barnavårdscentraler." — "Bättre omvårdnad av barn i lekåldern, barnträdgårdar och storbarnkammare enligt Alva Myrdal."

"Vi är verkligen efterblivna i vårt land när det gäller barnträdgårdsverksamheten", skriver överläraren Matilda Holmgren i Malmö till Morgonbris. "Hela denna för samhället så betydande verksamhet är hos oss beroende av privata sammanslutningar och bär barmhärtighetens och därmed fattigdomens prägel. Visserligen får numera ett flertal anstalter anslag av kommunen men oftast äro dessa medel otillräckliga. Följden blir att det mångstädes brister vad beträffar såväl utbildade lärarkrafter som lämpliga lokaler och inredning. — — — man beklagar att samhällets styrande ännu ej fått sina ögon öppnade för vad omhändertagandet av barnen i denna ålder betyder."

"Ett önskemål om bättre behandling av ogifta barnaföderskor är säkert icke oberättigat", framhålles från ett håll. "De beredas visserligen ofta plats på något hem, men får ge sig iväg igen så snart efter förlossningen att de inte hinner fästa sig vid sitt barn. Och därmed är vi inne på en inte mindre beaktansvärd sak, nämligen fosterhemmen. Fosterhemsinspektionens oerhört viktiga och ansvarsfulla uppgift förtjänade att understrykas mer än vad som nu sker.

"Hemmen och barnavårdsmyndigheterna ha känning av de frestelser, som de yngsta utsättas för i samhället." Att få bort olämpliga filmer för barn till förmån för skolfilm eller andra, som kunde vara till gagn och uppfostran, är ett önskemål, som borde kunna vinna intresse", skriver en hel kvinnoklubb som har diskuterat frågan. "Likaledes borde man ta itu med automaterna för snask, som öva sådan farlig dragningskraft på barnen och till och med föranlett åverkan och snatterier."

Bad och tandvård hör till de mest eftersträfvade förbättringarna på landsbygden, likaså skolfrukost åt alla barn. "Den bör bestå av t. ex. smörgåsar, mjölk och frukt på förmiddagen", föreslår en ledamot i en skolstyrelse. "Helst bör den förekomma före första rasten, då vi vet att barnen ha lättare att följa skolans arbete, om de ej ha hungerkänslor", tillfogar en annan. Fri läkarundersökning ett par gånger årligen, är det ständigt återkommande kravet. "Många barn, som under sin skoltid verkar svaga och slöa, lider i många fall helt säkert av sjukdomar eller sjukdomsanlag. Förebyggdes dessa, skulle man i våra skolsalar se flera friska och uppmärksamma barn, som med större lätthet tillgodogjorde sig undervisningen och hade glädje av sin skoltid, vilket vore av betydelse för individens framtida intresse för studier", heter det från en norrlandssocken. "Skolköterska i varje kommun, som övar en ständig uppsikt över barnen", kompletterar en annan norrlänning.

Direkta önskemål beträffande skolundervisningen framskymtar också här och var. "En timme i veckan åt något, som kanske kunde kallas karaktärsdanning." — "Bättre samarbete mellan hem och skola i fråga om sexualundervisningen. Två lektionstimmar i detta ämne i fortsättningsskolan är alldeles för litet." — En timme i veckan bör ägnas åt nykterhetsundervisningen." — "Förnyelsekurs för lärareklaren vart femte år", begärs det från översta Lappland. "Man kan faktiskt höra på barnen om lärarinnan eller läraren har gått igenom seminariet för 25 eller 10 eller 1 år sedan. Det blir ju nya och förbättrade metoder, som även de gamla lärarna borde få del av." De problem, som så många ungdomar i pubertetsåren erbjuder samhället grubblar många över. "Slitningar mellan mor och barn är en av barnavårdsnämndernas svåraste frågor. Dessa slitningar försätta barnen i en ständig oro och hets, som kan få menliga följder." — "Större intresse bör ägnas brytningsårens unga av såväl föräldrar som samhälle. Låt ungdomen känna att hemmet även är deras, låt dem ta hem kamrater och dansa, låt dem läsa sina äventyrs- och kärleksromaner i fred, och mycket av oron och oppositionslustan försvinner. Bygg ungdomsgårdar eller studiehem i alla samhällen och stadsdelar, där ungdomen får samlas till sunt kamratliv och nyttig verksamhet, som absorberar deras överloppsenergi. En annan art av förebyggande verksamhet, som bör främjas är s. k. lärlings- eller inackorderingshem i städerna för ungdom med olyckliga hemförhållanden." — "Ett hyfsat och rent språk i hemmet och på arbetsplatserna, fritt från råhet och slippighet skulle förebygga mycket av det sexuella kaos, som barnavårdsnämnderna nu ha att reda upp. Sprittlangningen är ett annat ont, som också kräver den enskildes vaksamhet, för att de unga skall räddas från att beträda brottets bana."

"Den arbetande ungdomen måste betala för sig hemma, för att vänja sig vid ekonomisk planering", skriver en erfaren kommunalkvinna. "Sjukkassan och en livförsäkring bör höra till de förpliktelser, som går före kläder och nöjen."

Ovanstående lilla axplockning ge en antydning om de problem, det sociala arbetet har att brottas med. Och säkert ligger det allvarliga och tragiska erfarenheter bakom den bön, som kommer från en plats nära en militärstad: "Kavalleriets stamanställda bör utbildas med större aktning för kvinnan som kön och med ansvar för den samhälleliga barnavården."

H E M B I T R Ä D E N

"Två spörsmål av genomgripande betydelse för det husliga arbetet tränga sig bredvid andra fram till en lösning, nämligen frågorna om hembiträdernas utbildning och om deras arbetstid", säger i dagarna den av den socialdemokratiska regeringen tillsatta hembiträdesutredningen, som i höst kommer att avge sitt betänkande. Med den socialdemokratiska regeringens fall är även hembiträdesfrågans öde ovisst.

Men vill hembiträderna ha sina livsfrågor lösta då är det säkrast att de medverka till att den socialdemokratiska regeringen — regeringen som vill sörja för att hembiträderna beredas bättre arbets- och existensvillkor: ordnad arbets- och fritid, betald semester, människovärdiga bostäder och bättre yrkesutbildning — kommer tillbaka. Det gör ni genom att vid riksdagsmannavalet i september ge er röst för ARBETAREPARTIET!

RIKSDAGSLEDAMOTEN OLIVIA NORDGREN:
HUR VÄRNAS HEMMEN?

I de valmanifest, som de borgerliga partierna vid val-tillfällena sända ut till Sverges folk, har det aldrig saknats försäkringar om vederbörande partis varma intresse för hemmen och familjen. "Hemmen är grundvalen för samhället", heter det, fullt riktigt, "och i denna sin egen-skap måste de värnas och befästas". "Familjebanden måste stärkas", är ett annat vackert uttryck. För ett par årtionden tillbaka försäkrades det regelbundet från höger-håll att socialdemokraterna ville upplösa hemmen och familjebanden, vilket var ett utav de många skälen var-för valmanskåren borde akta sig för att rösta med social-demokraterna, dessa farliga "hemförstörare". Ja, så sent som under 1921 års valrörelse — då det svenska folket, kvinnorna inbegripna, nyligen erhållit full medborgarrätt — reste en av högerns främsta kvinnliga agitatorer i Skåne ikring och predikade på fullt allvar att social-demokraterna ville "socialisera kvinnorna". Nåja, det hotet skrämde nog inte så värst, men många fingo sig ett gott skratt åt förkunnelsen.

Sedan dess ha socialdemokraterna flera gånger innehaft regeringsmakten och nu senast under en period av nära fyra år, vilka inom sig inrymt ett par av de svåraste åren i mannaminne. Hur har det gått med de svenska hemmen under denna tid? Ha dessa hotats med upp-lösning och förstörelse från socialdemokratiskt håll och ha de borgerliga i riksdagen nödgats uppträda till hem-mens värn gentemot socialdemokratin?

En granskning av socialdemokratisk politik under dessa år ger ett ganska gott svar på frågan. Vad har inte den socialdemokratiska regeringens kraftiga åtgärder för krisens bekämpande betytt för hundratusentals hem i vårt land! Mannen-familjeförsörjaren, som kanske i månader eller år gått utan arbete och stått i arbetslöshetsköerna för att få sitt kort stämplat, har fått arbete och med detta nytt livsmod, hemmet har fått inkomster och med dessa mat i huset, kläder och skor åt familjemedlemmarna, barnens bleka kinder ha blomstrat upp igen, husgerådsartiklarna ha hämtats hem från pantbanken eller ersatts med nya — tillvaron har

blivit människovärdig igen. AK-arbetena ha inte längre varit enda utvägen, även om de inte kunnat helt avskaf-fas. Dessa arbeten, med dess låga löner och i regel långt borta från hemmen, har varit den hjälpform som högern, och folkpartiets flertal ansett vara den mest lämpliga för de människor som drabbats av arbetslöshetens olycka. Hur har det ställt sig med högerns omskrutna månhet om familjebandens stärkande? Tror verkligen någon att familjebanden stärkas i de fall där maken och fadern under månader eller år dväljes i en barack vid ett nöd-hjälpsarbete i Småland, medan hans familj befinner sig i Norrland, livnärande sig på de små slantar som eventuellt kunna bli över av mannens nödhjälpsarbetslön och i övrigt på vad fattigvården måste bisträcka med? Åhnej, verkligheten talar ett annat språk.

Eller vad har det inte betytt ur hemmens och familje-livets synpunkt att tusentals arbetarsmåbruk skapats åt den fattiga skogsarbetarebefolkningen i vårt land? "Vagabonde" i Dag. Nyheter, som ofta säger ett sanningsord även om detta går stick i stäv med den allmänna borgerliga meningen, rekommenderade för någon tid sedan riksdagen att resa upp och ta sig en titt på de fattiga skogsarbetarnas bostäder och göra sig underrättade om deras levnadsförhållanden. 50 öre i tim-men eller högst 4 kronor om dagen, var allt vad dessa arbetare kunde komma upp till för sitt slit. Hon glömde att tillägga att deras arbete är säsongarbete och att in-komsten därför ofta stannar vid cirka 600 å 800 kr. per år och därunder. Och här äro familjerna i regel stora. Enda räddningen för denna befolkning är arbetarsmå-bruken, förklarade bemälda skribent, som talade om vad som åtgjorts i den vägen, och slutade med: flera be-höv s! 2.500 sådana småbruk stå färdiga, medel finnas till 2.500 till, och vid årets riksdag hemställde den social-demokratiska regeringen om ytterligare medel till 2.500. Alltså 7.500 arbetarsmåbruk. Men det behövs omkring 50.000 sådana för att lösa den brännande existensfrågan för Sverges stora, fattiga skogsarbetarekår och andra djupt betryckta säsongarbetare på landsbygden. Till värn för deras hem och familjer! Men hemmen har även en yttre ram bostaden. Ja, en god, rymlig och sund bostad är väl själva betingelsen för skapandet av ett verkligt hem. Hur är det med bo-stadsförhållandena i vårt land? Bostadssociala utrednin-gen har konstaterat att omkring hälften av bostäderna ut-göres av lägenheter om ett rum och kök eller mindre. Vilket är så mycket farligare som i dessa bostäder ofta inrymmer det största barnantalet. Det är också klarlagt att över hälften av alla svenska barn lever i överbefol-kade, ofta även dåliga bostäder.

Att ett stort antal lantarbetarebostäder befinna sig i ett uruselt skick, såväl beträffande utrymme som i hygie-niskt hänseende, är en både känd och vittnad sak. Sam-ma är förhållandet med en del annat småfolks bostäder på landsbygden. Och städernas — särskilt storstädernas — kyffen äro ännu långt ifrån utrotade. Stora massor av vårt folk bor trångt och ohygieniskt. Fattigdomen har sin skuld härtill, men även okunnigheten. Bris-tande kunskaper om bostadshygienens betydelse för hälsa och trevnad.

Här har nu — under socialdemokratisk regim — skett

ett nydaningsarbete av så stora mått att undertecknad knappast hoppats få uppleva något sådant. Inte mindre än 40.000 enfamiljshus på landsbygden ha förbättrats och 3.000 nya lantarbetarebostäder hålla på att uppföras. Sunda, goda och trevliga bostäder ha ersatt förutvarande kåkar och ruckel, genom statliga åtgärder. Skapats verkliga hem!

Detta betyder räddning för barnen och de unga från tuberkulosen, och för de äldre från den smygande reumatismen. Båda folksjukdomar, som skörda otaliga offer bland vårt folk.

Särskilt för de barnrika familjerna i städerna är bostadsfrågan svår. Ekonomin räcker inte till för att få en rymlig och god bostad och hyresvärdarna vilja inte gärna ha många barn i sina hus. Genom särskilda, av den socialdemokratiska regeringen föreslagna, åtgärder, som vunnit riksdagens bifall, skall det skapas trevna, rymliga och billiga bostäder åt dessa familjer. Staten skall för detta ändamål både lämna bidrag åt bostadsbyggnad och till nedsättande av hyrorna — i sistnämnda fall ända upp till 50 procent beroende på barnantalet. Här utföres — genom denna bostadspolitik — ett betydelsefullt verk till stärkande av folkstammens hälsa och sundhet. Det kommer att kosta många miljoner att fullfölja detta påbörjade nydaningsarbete, men det måste fullföljas med all kraft. Som hemmens främsta värnare måste kvinnorna — framförallt arbetar- och småfolkets kvinnor — sörja för att så sker.

Till värnandet av hemmen måste man också hänföra det förslag till skydd mot vräkning vid arbetskonflikter, som den socialdemokratiska regeringen framlade vid årets riksdag och som också gick igenom, ehuru i förfuskat skick, tack vare de borgerligas ståndpunktstagande. Vi ha väl inte helt glömt bort hur fatiga lantarbetares hustrur och barn, samt deras torftiga bohag, vräkts ut på landsvägarna vid lantarbetarekonflikterna i Skåne och Möre!

Som ett led i hemmens omvårdnad måste man också räkna bestämmelserna i den nya hälsovårdstadsplanen, som antogs vid årets riksdag, och som innehåller direkta stadganden om bostädernas beskaffenhet, såväl ifråga om hygien som utrymme, samt skall gälla även för landsbygden. Likaså om organisationen av distriktsvården, som beslöts av förra årets riksdag, och som innebär att distriktssköterskorna skola övervaka bostäderna, samt lämna råd och anvisningar angående dessas hygieniska skötsel och vård.

Sådan ter sig socialdemokratisk bostadspolitik i gärningar! Och äro icke gärningarna för mera än alla vackra ord och löften i valmanifest! Goda bostäder, arbete och ekonomisk trygghet åt folket! Är detta icke det bästa värnet för våra hem?

Till värn för våra hem och för en fortsatt välfärdspolitik! Kring den parollen böra de socialdemokratiska kvinnorna sluta upp i massor på valdagen och ge sina röster åt

ARBETAREPARTIET!

Olivia NORDGREN

L I V S L I N J E

Jag har inte förlorat
det som en gång var mitt hem.
Jag minns — köket — verandatrappan
där man satt och lät solen steka sitt ansikte.
Jag bär det med mig i blodet som en mjuk rytm
och jag kan aldrig bli riktigt hård
och aldrig riktigt bitter
därför att jag drack så mycket sol
under mina tidigaste år.

Sen kom ungdomen och med den kom sorgen.
Jag hade levat fri och lycklig i min barndoms drömvärld.
Nu ställdes jag brutalt inför bittra realiteter.
Jag såg tvång och trældom.
Jag såg människor hetsas till döds för pengars skull.
Då vaknade inom mig ett dovt hat
mot de livsförstörande krafterna.
Ett bundet, stumt hat utan namn och uttryck.

Efter oroliga, irrande år
mötte jag en kamrat.
Och mitt hat fick namn och min längtan fick namn
och jag såg att jag inte var ensam.

Så lät jag min rännil förenas
med den stora, breda flod
som bär människornas samfälliga längtan
mot friare, rikare liv
som reser sig i trots och raseri
för att vräka undan de fördämningar
som heta förtryck och penningslaveri.

För nutida och kommande släkten
ville jag vara med om att bygga upp
ett samhälle i den skönhet och livsrikedom
som jag levde i min barndoms skogar.

Margit ELV

Docent Karin Kock.

— Löneproblemet är inte endast en fråga om lika lön utan om varför kvinnorna över huvud arbetar i yrken, som ger lägre inkomster, säger doc. Karin Kock, som just för befolkningskommissionens räkning håller på med en undersökning av kvinnoarbetets ställning för närvarande ur sysselsättnings- och lönesynpunkt. Man märker tydligt att arbetet delar upp sig i två fåror, en kvinnlig och en manlig, som löper jämsides med varandra. Genom att arbetet på detta sätt uppdelas, blir inte konkurrensen egentligen så stor. Särskilt kan man iakttaga detta inom industrien och jordbruket. Av de 195.000 arbetande kvinnorna inom jordbruket, som inte är gifta eller egna företagare, är inte mindre än 164.000 hemmavarande döttrar eller andra familjemedlemmar över 15 år. Det är alltså bara 31.000 som verkligen är a n s t ä l l d a och det oavlönade kvinnoarbetet överväger. Inom industrien kan man märka en uppdelning, så att vissa grenar blir övervägande manliga eller kvinnliga. Både för män och kvinnor gäller emellertid, att industrien är ett arbetsområde, som inte längre drar till sig så mycket folk. Visserligen är det en ökning, men den är mindre nu än förr. Inom jordbruket gäller det, att även det absoluta antalet anställda minskas.

De yrken som mest dragit till sig kvinnorna under de senaste åren, är handel, kontorsarbete, restaurantarbete, yrken som för övrigt är i tillväxt både för män och kvinnor, ehuru mest för kvinnor. Inom restauranterna kan man även märka en uppdelning, så att somliga har kvinnlig, andra manlig personal. På kontoren har kvinnorna ju blivit en stark konkurrent till männen. Delvis beror

SAMHÄLLSARBETET DELAS UPP PÅ TVÅ FÅROR, EN KVINNIG OCH EN MANLIG

OCH PÅ KVINNORNAS LOTT KOMMER DET UNDERORD-
NADE OCH SÄMRE BETALDA ARBETET — MEN DET BEROR
PÅ KVINNORNA SJÄLVA ATT GÖRA SIG GÄLLANDE

kvinnornas starka frammarsch på detta område på om-
läggningen av arbetet och införandet av kontorsmaskiner
och dylikt, vilka kvinnorna är mer lämpade att ha hand
om. Där har vi en stor stab av kvinnor, som utför rent
rutinmässigt arbete. Även om kvinnorna ibland gör sig
gällande inom det mer kvalificerade arbetet, så märker
man en tendens att förbehålla detta för männen. Detta
kommer att fortsätta, så länge det finns riklig tillgång
på kvinnlig arbetskraft, som vill acceptera de låga kon-
torslönerna, som ofta ligga under industriens och hem-
arbetets.

Inom detaljhandeln kan man också märka en uppdel-
ning. Inom vissa grenar har man mest män, såsom möbel-
och matthandeln, där tungt arbete fordras, hjälp med
forsling och dylikt, samt inom sådana branscher, som
fordrar teknisk skicklighet, som järn-, radio-, maskin-
och elektriska affärer. Om det beror på anlag eller upp-
fostran att männen överväger så på alla områden, där
det fordras teknisk skicklighet, är svårt att säga.

Inom de fria yrkena bortfaller visserligen löneolikheterna,
men här är det så, att kvinnorna har svårt att få de
mest lönande uppdragen. Medan männens inkomster väx-
lar oerhört, är kvinnornas mera jämnhöga, däremot nå
de sällan toppinkomsterna.

Inom de yrken som fordrar en högre akademisk utbild-
ning, har kvinnornas antal ökats på senare åren, dels
beroende på skolreformen, som minskat kostnaderna för
studentexamen, dels på att möjligheterna att använda en
examen faktiskt ökats genom 1925 års behörighetslag.
Inom läraryrket kommer kvinnorna sakta in i den högre
undervisningen. Här gäller det ju att kvinnor och män
i stor utsträckning utför samma arbete.

Vad kvinnorna bör göra för att kunna göra sig bättre
gällande på arbetsmarknaden? Ja, det ligger mycket hos
dem själva. Den gamla inställningen till arbetet som en
intervall mellan föräldrahemmet och det egna hemmet
måste bortfalla och kvinnorna måste lära sig se på arbe-
tet som en uppgift. De måste övervinna sin motvilja för
att ge sig in på nya saker. Nu stannar de ofta på ett
område och specialiserar sig på det, men om de bli arbets-
lösa är de sedan svåra att placera. De kommer t. ex. med
en knapphändig kontorsutbildning, kastas in på en plats
och specialiserar sig på arbetet där. På så sätt blir de
mindre användbara på annat håll vid eventuell arbets-
löshet.

Man måste nog också säga, att ehuru kvinnorna är plikt-

trogna och ambitiösa, så fattas ibland ansvaret för arbetet och de ger lätt vika för trötthet.

Det beror alltså som sagt på kvinnorna själva att göra sig gällande. Även om de lagliga hindren bortfaller, så kvarstår dem som skapas av fördomar och inrotade föreställningar, som är svåra att rubba på. Att arbetet skall betalas lika vem som än utför det, är ju kvinnornas intresse att hävda, och i den mån familjeförsörjarfrågan spelar in, bör den lösas på annat sätt än i samband med lönefrågan. De gifta kvinnorna bör naturligtvis ha lika rätt till arbete liksom de har skyldighet att jämte mannen dela ansvaret för familjen. Då skall de också ha rätt att välja det arbete som passar dem. Den animositet mot de gifta kvinnornas arbete som nu uppstått kan man jämföra med den som för 20, 30 år sen fanns mot att flickor från välbärgade hem hade plats, då de ansågs vara försörjda ändå. Nu tar man detta för självklart, och likaså kan man vänta att de gifta kvinnornas rätt till arbete skall bli självklar.

Barbro LINDER

D A G E N S P A R O L L T I L L F A B R I K S A R B E T E R S K A N SKYDDA ORGANISATIONEN — TRYGGA ARBETS RÄTTEN

Den stora hären av industriarbeterskor måste genomsyras av känslan hur viktigt det är att just den i valet med sina röster stödjer arbetarklassens intressen. Den måste bibringas insikten om att den nya riksdagens sammansättning blir avgörande för hur fackföreningsrörelsen och samhället skola förhålla sig till varandra, att den nya riksdagen blir den på vilken det beror om de svenska arbetarnas stolta institution skall få utveckla sig under sunda, fria och sant samhällsgagnande former.

Men var står den svenska industriarbeterskan? Landsorganisationen har 710.781 medlemmar. Av dessa äro cirka 106.000 kvinnor. Den stora massan av kvinnorna i fabrikena sakna en facklig organisation. Arbetarepartiet har 340.000 medlemmar, men av dessa äro endast 50.000 kvinnor. Flertalet fackligt organiserade kvinnor äro politiskt oorganiserade.

Detta är en företeelse, som återfinnes i alla länder, och förklaringen till den gavs på arbetarkvinnornas nyligen hållna internationella kongress i London. "Kvinnornas brist på intresse för det offentliga livet, för politiska och ekonomiska frågor bottnar inte enbart i slöhet och okunnighet utan beror inte minst på att de äro så hårt tyngda av arbete, alldenstund fabriksarbeterskan även har att sköta hemmet vid sidan om förvärvsarbetet. Och den förhållandevis unga emancipationsrörelsen kan inte i ett slag slå ner traditioner och fördomar, som äro flera hundra år gamla; detta måste ske så småningom. Pionjärerna för kvinnornas rättigheter, som ständigt tillväxa i antal och kraft, måste därför än mer intensifiera uppfostran av sina medsystrar och sätta in alla sina krafter till skydd för kvinnornas rättigheter."

Londonkonferensen gav sådana tydliga paroller att de

måste vinna resonans djupt in i arbeterskeleden, paroller som förplikta de svenska yrkeskvinnorna att via en stark socialdemokratisk regering göra Sverige till ett mönsterland när det gäller att befästa alla människors rätt till arbete och en tryggad existens.

"Konferensen uppfordrar arbetande kvinnor i alla länder att med all kraft värna arbetsrätten, att tillsammans med de manliga kamraterna driva aktioner mot sådana bestämmelser och åtgärder, som förneka grundprincipen om rätten till arbete för varje människa oavsett kön.

Konferensen erinrar alla yrkesarbetande kvinnor i hela världen att reaktionen mot kvinnoarbetet har sin härd i de fascistiska länderna. Konferensen uppbadar därför arbetarkvinnorna till protest mot fascistregimernas system för att därmed även ge ett stöd åt kvinnorna i de länder, där folket är dömt till att tuga.

Undertryckandet av det kvinnliga förvärvsarbetet har tyvärr tilltagit även i länder med demokrati. Oftast drabbas de gifta kvinnorna härav (bekämpandet av det föregivna mångsysslardömet), men det stannar icke ens vid henne, utan har i vissa länder utsträckt till kvinnan i allmänhet, oaktat hennes ställning. Åtgärderna mot mångsyssleriet drabbar heller icke blott de gifta kvinnorna utan även de unga flickor, vars fäder ha inkomst. Allt oftare söker man göra kvinnorna ansvariga för ekonomiska förhållanden, vilka absolut icke ha något att göra med kvinnornas förvärvsarbete. Allt oftare söker man bevisa, att kvinnans plats är hemmet och att hennes förnämsta plikter äro hustruns och moderns.

Vi fackligt organiserade kvinnor ha oss bekant, att orsakerna till den ekonomiska krisen och den stora arbetslösheten ligga långt djupare, nämligen i det kapitalistiska systemet. Bortsett ifrån, att kvinnorna ännu icke intagit männens lediga platser utan även de till en del blivit arbetslösa, får man icke förglömma, att i det närmaste 80 % av samtliga förvärvsarbetande kvinnor äro sysselsatta inom industrier, på vars arbetsområden kvinnorna alltid haft monopol (väverier, spinnerier, beklädnads- och sömnadsverkstäder, tvättinrättningar).

Det är ett faktum att huvudargumentet — lönedpressningen — för alla motståndare i fackföreningskretsar mot kvinnornas förvärvsarbete, icke blott är ett talesätt. Tyvärr är det så, att kvinnorna allt fortfarande arbeta för lägre löner. Det är måhända tillräckligt att här fästa uppmärksamheten på att den lägre lönenivån spelar in redan då det gäller fastställande av minimilöner. Lönerna inom de yrkesområden, där kvinnor sysselsättas, visa en nedåtgående tendens. Orsaken härtill är dels den bristande fackliga anslutningen av kvinnliga arbetare och dels det förhållandet, att de förvärvsarbetande gifta kvinnorna mången gång nöja sig med lägre lön, enär de endast anse den såsom en biinkomst. Härigenom konkurrera dessa kvinnor starkt med alla andra förvärvsarbetande kvinnor, för vilka arbetet utgör den enda försörjningsmöjligheten.

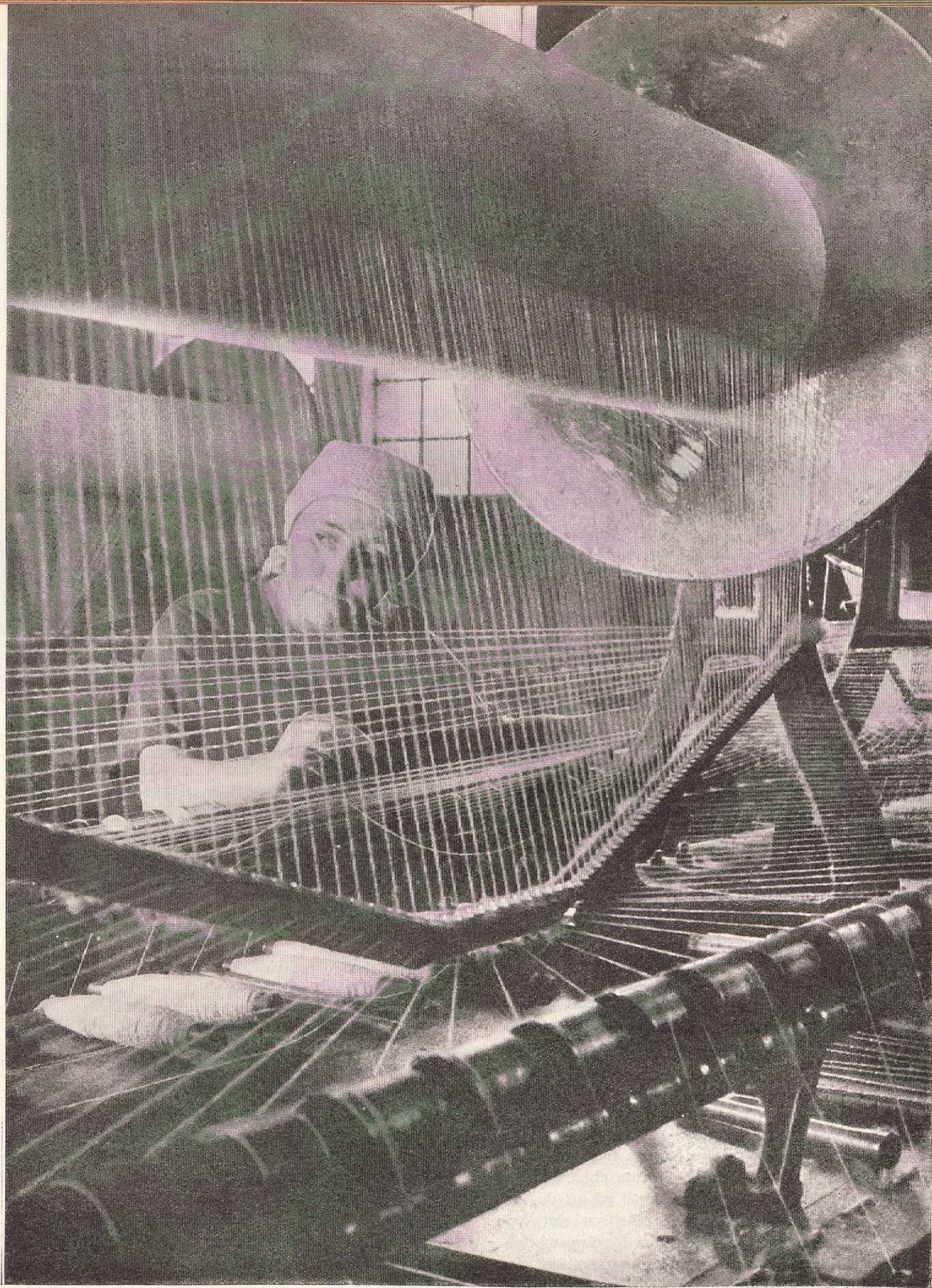
Det är emellertid en fullständigt felaktig uppfattning, att en ändring i lönerna skulle inträda därest man utestängde den förvärvsarbetande kvinnan. Endast i gemensam kamp för kravet på lika lön för lika arbete blir det möjligt att jämväl höja arbetarklassens allmänna levnads- och lönestandard."

Konferensen uppmanade även ivrigt kvinnorna att genom fackföreningarna söka åstadkomma en utbyggd arbetarskyddslagstiftning samt en effektiv yrkesrådgivning och yrkesutbildning.

"Men den första förutsättningen för förverkligandet av dessa krav är kvinnornas aktiva medlemskap i fackföreningsrörelsen. Ju starkare den kvinnliga uppslutningen till denna blir desto lättare att åt arbetarklassen förvärva den plats i samhället som rättmätigt är dess."

Endast socialismen ger hem åt familjen, framtid åt barnen, arbete åt de unga, vila åt de gamla. Endast socialismen ger bröd åt alla, frihet åt folken, fred åt världen!

Socialdemokratin har i över femtio år stridit för arbetarklassen och det är arbetarklassen som bär upp socialdemokratin. Vill Du gagna Dig själv, Din klass och vår gemensamma sak giv då i valet den 20 september Din röst för Arbetarepartiet!

För att trygga folkförsörjningen och öka välståndet fordras icke blott en jämnare fördelning utan också en ökad produktion. Men för produktionen behövs konsumenter och de finns i vårt land — de sakna blott medel att tillfredsställa sina konsumtionsbehov. Massor av svenska barn får icke den näring de behöver, massor av hem kan icke tillfredsställa sina behov. Socialdemokratien vill fortsätta arbetet på att stegra massornas köpkraft. Den vill befördra all sund enskild och allmän företagsamhet, men genom en allmän översyn och kontroll förhindra att enskilt vinstbegär äventyrar de nationella resursernas riktiga utnyttjande.

HERR WIGFORSS ÄR VÄLKOMMEN TILLBAKA, SÄGER TOBAKSHANDLERSKA

— Vi hör till de mest eftersatta i samhället. Ingen bryr sig om oss, klagar en frukthandlerska och med henne instämmer den större delen av de kvinnliga handelsidkarna, som vi återfinna i städernas små mjölk- och matvarubutiker, modemagasin, frukt- och cigarraffärer. Och säkert är att de måste knoga hårt för sitt blygsamma levebröd, oftast i omoderna och dragiga lokaler och med en allmänhet, som bortskämd av storföretagens resurser, ställer ganska stora krav. Förhållandena medverkar till att göra de små affärsinnehavarna till fordrande arbetsgivare både för dem själva och deras anställda, kommer dem att knappast unna sig någon fritid, inte ens så pass att de läsa dagens tidning, varför de trots sin dagliga kontakt med allmänheten lever tämligen vid sidan om det moderna livet. Organisation är för flertalet ännu en styggelse. Typiskt för detta flertal är följande uttalande: "Några organisationer vill jag inte veta av, det är jag absolut emot. Mina biträden har det lika bra som någon annan. De arbetar till sju, men jag stannar själv till klockan åtta. De får bättre betalt i stället, så är de inte med, det kostar ju bara pengar för dem. Jag vill inte heller höra talas om denna nya begränsning av stängningstiden. Jag vill ha öppet till sju på vardagarna och sex lördagar."

Men till och med här börjar ändå den nya tiden rucka på fördomar och trängsynthet. Trots motståndet så uppstår även i den lilla brödboden och fruktbutikerna krav som leder sina företrädare ut till gemenskap med andra, framförallt är det bekymren för ålderdomen, som på senare år även fått de mest motsträviga kvinnliga småhandlare att förena sig och gemensamt bygga ålderdoms- och vilohem.

Och ordföranden i matvaruhandlarnas kvinnogrupp låter mycket optimistisk beträffande sina kollegers nyvaknade allmänna intresse.

— Vi kvinnor inom detaljhandeln har mycket att tillvarata, vår föraktfullt omnämnda envishet eller energi, vilket man nu vill kalla det, kan göra mycket som kanske inte männens diplomati förmår, förklarar hon. Vi som står i det direkta arbetet bakom disken kan sätta oss in i många detaljer, som inte en man är inne i. Vår kvinnoförening är bara ett år gammal men den är mycket livskraftig, man kan säga att kvinnorna är mer vakna än männen i vår organisation. Vi känner att vi måste sammansluta oss och lära känna och stödja varandra som kamrater. Vi träffas och diskuterar olika frågor och på samma gång syr vi handarbeten, som skall säljas till förmån för vårt semesterhem."

Matvaruhandelns kvinnor äro tydligen ett gott stycke på väg till en annan tingens ordning även på sitt område och säkerligen skall de, när de väl brutits loss ur sin isolering lära sig

inse var inom det politiska livet de ha att finna sitt säkraste stöd. Den mera avancerade tobakshandlerskan anger riktningen.

— Vi arbetar under mycket svåra förhållanden och det är nästan omöjligt att försörja sig på bara tobakshandel, säger fru Möllgren, ordförande i tobakshandlarnas kvinnliga förening. För mig är det ju annorlunda då min man har en snickeriverkstad. Orsaken är att tobaken är uppdelad på för många händer och vad vi önskar är, att tobaken skall förbehållas tobaksaffärerna. Vi hoppas på en snar lösning genom den utredning som nu pågår, så att tobakshandelns folk kan beredas en tryggad ställning. Vi vill att det skall vara likhet inför lagen, så att kiosker och dylika blir likställda med oss i fråga om stängningstid. De kunder som inte vi kan ta emot efter klockan sju går nu till kiosker. Deras biträden får också arbeta till 10—11 på kvällen. Vidare önskar vi ordning i fråga om handeln med importerade tobaksvaror. Nu är det inget som hindrar en person att importera tobak och sälja den för lägre pris än vi som får köpa den från grossister. Monopolet har inte rätt att neka en handlande att licensiera en vara för lägre pris.

Att vi tobakshandlare skall få medinflytande inom monopolstyrelsen är ju också ett önskemål. Vi som arbetat länge inom branschen känner ju väl till förhållandena.

Vad som väl skulle behövas är ett lagförslag om ordnandet av de sanitära förhållandena i våra butiker. I många finns det ingen bekvämlighet inom räckhåll och ibland inte ens vatten — våra hyror däremot stå på toppunkten.

Så önskar man också att det kunde bli en ålderspensionering, så att den som arbetat hela sitt liv kunde få en tryggad tillvaro utan att behöva anlita fattigvården på sin ålderdom. Herr Wigforss är välkommen tillbaka! När vi begärde utredning om vår ställning till monopol, vägrades den, men han genomdrev att den sattes i gång.

Vad beträffar kvinnornas politiska livaktighet, så är vår förening ju inte politiskt inordnad och där finns olika åsikter. Ledningen är ju emellertid socialdemokratisk och bland de yngre finns det många som tillhör socialdemokratiska partiet. Vi inser ju att vi inte kan reda oss ensamma var på sitt håll utan måste samarbeta. Kvinnorna börjar nog yttra sig mera på diskussioner nu än förr. Men det är så att de flesta tycker de har gjort nog när de betalat sin föreningsavgift, sen vill de inte göra mer, de begär men vill inte ge så mycket av sitt intresse och sitt arbete.

Det måste jag säga att socialdemokraterna har gjort kolossalt mycket för att humanisera vår arbetstid. När jag var ung, arbetade man dygnet om och fick man en semestervecka så var det på nåder.

Vårt parti har tre kvinnor i riksdagen. Dessa äro alla uppförda på säkra platser: fru Agda Östlund och Ruth Gustafson i Stockholm samt Olivia Nordgren i Malmöhus län.

Kvinnor äro placerade på säkra platser på vårt partis listor i flera kretsar: fru Blenda Björk i Kristianstads län på fjärde plats (partiet har nu fyra), i Göteborg fröken Märta Öberg på femte (alltså en säker placering), i Östergötland fru Elsa Johansson på fjärde plats (partiet har nu sex), i Södermanland fru Ellen Svedberg på den omstridda femte platsen o. s. v. Liksom arbetarepartiet är det enda som ordnat om att de tidigare bortglömda lantarbetar- och skogsarbetargrupperna blivit väl representerade i riksdagen så är också arbetarepartiet icke endast det parti som sört för att deras förutvarande kvinnliga representanter få sina mandat förnyade, utan även — skriver Soc.-D. — att det kvinnliga inslaget i andra kammaren med mycket stor säkerhet blir minst fördubblat nu i höst. Därest kvinnorna skola ta hänsyn enbart till denna sak behöva de inte stå i valet och kvalet över med vilket parti de skola rösta.

Per Albin Hanssons regering störtades, därför att den ville större pensioner åt de gamla. Medverka till att arbetarepartiet får majoritet i riksdagen och de gamlas existens är tryggad.

LIVSFRÅGOR FÖR OSS ALLA

Vi har tvingat ner befolkningsfrågan till verklighetens mark, och då har den blivit en fråga i första hand om familjernas levnadsvillkor. Så fort man nu nalkas befolkningsfrågan trampar man ner i trångboddheten, den otillfredsställande näringsstandard, den otillräckliga hälsovården, arbetslöshetsrisken och den allmänna ekonomiska otryggheten i krisernas samhälle. Att resa befolkningsfrågan med allvar och ärlighet, det är att kräva samhällets omdaning. Det ligger så en tingens egen logik i att ansvaret för befolkningspolitiken nu övergår till socialdemokratin.

Befolkningsskmissionen har framlagt en hel rad förslag, och alla tar de sikte på att hjälpa behövande mödrar och barn.

Ett förslag innebär att all förlossning ska bli fri i hemmet eller på allmän sal. I senare fallet erlägges 1 kr. pr dag för maten. Det ska inrättas barnbördshus eller förlossningsrum i så stor omfattning att det blir högst 4 mil mellan vårdmöjligheterna för en barnaföderska. För ödebygden ska även vänthem ordnas. Ett nät av mödra- och barnavårdscentraler ska upprättas för såväl för- som eftervård av mödrarna samt för läkarkontroll av barnet under första levnadsåret.

Det finns över 300 kvinnor som årligen dör i barnsäng, och de allra flesta skulle kunna räddas genom god förvård. Och vad centralerna beträffar så vet vi ju att desamma betytt ofantligt för att minska spädbarnsdödligheten på de få platser som haft centraler.

Barnpensioneringssakkunniga har framlagt förslag, som vill trygga de oförsörjda barnens rätt. (Se vidare Olivia Nordgrens artikel här om i detta nummer.)

Regeringen hade bebådadt att framlägga detta förslag i år, men den hann inte med att få fram en proposition.

Både moderskapspenning och mödrahjälp föreslås. Som bekant utgår nu i moderskapspenning bara 30 kr. till alla barnaföderskor, där den beskattningsbara inkomsten ej överstiger 500 kr., och som icke försäkrat sig om ett högre belopp genom att tillhöra en erkänd sjukkassa. Det föreslås nu att en moderskapspenning ska utgå till alla med 75 kr. oavsett inkomst. Och efter behovsprövning kan dessutom mödrahjälp utgå med upp till 300 kr.

Till de angelägnaste reformerna hör att pre-

Vi finner kvinnorna på samhällets olika poster. Skiftande miljöer, varierande ekonomiska och sociala förhållanden har danat deras tillvaro. Deras intressen äro gruppens och klassens intressen.

Men en sal finns det som förenar dessa kvinnomassor och stundom förmår spränga murarna mellan grupperna och klasserna — moderskapet.

En enhetsfront skulle kvinnorna i höst kunna bilda för att skapa sundare uppväxtförhållanden för barnen, bättre betingelser för hemmen och kvinnorna.

ventivlagen fortast möjligt avföres från vår lagbok. Det får inte ens ligga skytten av olaglighet över vederhäftig sexuell upplysningsverksamhet. Men handeln med preventivmedel måste upp i ljuset. Våra tjänsteläkare, barmorskor och distriktsköterskor måste få till uppgift att aktivt sprida kunskap om rationell födelsekontroll. I synnerhet i Norrland och på hela landsbygden är en sådan upplysningsverksamhet högeligen av nöden men även i våra städer, t. o. m. de största.

Medicinalstyrelsens gamla förslag om en kostnadsfri skollunch som skulle skänka åt alla barn ett hälsomål varje skoldag är inte bara en behövlig socialpolitisk åtgärd utan låter sig även idealiskt infogas i en klok jordbrukspolitik på längre sikt.

Hela hälsovårdsväsendet måste byggas om och byggas ut. Det viktigaste är kanske att vi så snart som möjligt får en ordentlig skolläkarvård i alla våra skolor. Det redan uppgjorda förslaget om folktandvårdens organisation är en viktig beståndsdel av detta reformarbete och har även av befolkningskommissionen varmt tillstyrkt. Stora reformer i vårt skolväsen kommer även att visa sig nödvändiga. Framförallt måste vi mycket mer genomgående sörja för de ungas yrkesval och yrkesutbildning.

Kommissionen har vidare framlagt förslag om borttagandet av vissa bestämmelser, som missgynnar gifta kvinnor och barnaföderskor i statstjänst. Statstjänsten är ju det område som är lättast tillgängligt för reformer; förslaget framlades och godtog av årets riksdag.

Kommissionen har emellertid som en än viktigare utredningsuppgift framhävt förhållandena på den enskilda arbets-

marknaden, som verkligen är i behov av grundlig översyn.

I ett särskilt betänkande har slutligen förslag framlagts om åtgärder för främjandet av frivilligt planmässigt sparande i ungdomsåren och i samband därmed föreslagits statliga bosättningslån för unga makar.

Befolkningsfrågan, som i andra länder varit ett vapen i händerna på nationalist och reaktionära, har i vårt land — liksom i de båda andra skandinaviska länderna — vridits konservatismen ur händerna och blivit en "murbräcka för sociala reformer".

USLA FÖRHÅLLANDEN I KONTORS- OCH I AFFÄRSVÄRLDEN

MEN SÅ ÄR DET OCKSÅ EN KÄR
SOM HAR SVÅRT ATT VAKNA TILL
INSIKT OM SINA EGNA INTRESSEN

— Endast en mindre del av de kontors- och handelsanställdas stora skara är än så länge organiserad inom vårt förbund, säger herr Gren i de Kontors- och handelsanställdas förening. Av våra 4.000 medlemmar i Stockholm är övervägande antalet kvinnor, beroende på den kvinnliga arbetskraftens stora utbredning på detta område de sista åren. Förhållandena inom denna yrkeskategori är ju usla, men dess medlemmar drar sig för organisationer, talar inte gärna om sina svårigheter och undviker i det längsta att söka det allmännas hjälp. Där majoriteten inom en grupp anslutit sig till vår förening, har vi emellertid lyckats ordna kollektivavtal och detta gäller 85 à 90 % av våra medlemmar.

I våra avtal har vi lyckats begränsa arbetstiden, som annars inom denna kategori inte faller under arbetstidslagstiftningen. Handelsarbetarförbundet propagerar för att vi ska komma in under lagen och vi hoppas att den socialdemokratiska riksdagsgruppen skall intressera sig för saken. Arbetstidsförhållandena är ju synnerligen svåra. I mjölk- och brödfabrikerna och blomsterhandlarna, som är tillåtna att ha den längsta öppningstiden, från 7 på morgonen till 7 på kvällen, vartill sen kommer städning av affären, kan arbetstiden gå upp till 70—80 timmar i veckan. Någon ordnad matrast har de vanligen inte utan får ha mat med sig och äta när det blir en ledig stund.

Kontorsinteriör i Vasateaterns pjäs »Melodin som försvann.»

För romanen, teatern och filmen är kontoristen modellen för dagen

Varför denna nu påkomna allmänna uppmärksamhet?

Jo, därför att just nu händer det något i de stora kontorens skriv- och räknesalar. **DET HÄNDER ATT**

när det gäller att skapa fram bättre existensmöjligheter göra expediterna och kontoristerna i de världsberömda varuhusen på kontinenten gemensam sak med arbetarna. **DET HÄNDER** att när arbetarna i ett miljonföretag i New York gör lönerörelse så förenar sig stenografernas och maskinskrivarens union med arbetarnas fackförening och när några sekreterare och stenografer hänsynslöst avskedas så träda arbetarna hjälpsamt till och utverka deras nyengagerande. **DET HÄNDER** att när arbetarna vid en svensk skofabrik underhandla om bättre arbetsvillkor, så står kontorspersonalen vid deras sida och vinner tillsammans med dem i de gemensamma förhandlingarna med arbetsgivaren. Det är också ett uttryck för utvecklingen att när Chaplinfilmen visar hetsen vid det löpande bandet i fabrikenas maskinsalar, ger teatern en motsvarande bild av mekaniseringen på kontoret

DE ANSTÄLLDAS ANTAL STIGER. Samtidigt rationaliseras alltmer metoderna i bankernas och försäkringsinstitutionernas kontorssalar, i varuhusen och de stora firmorna — alldeles på samma sätt som i fabrikerna. Denna rationalisering för med sig en oerhörd anspänning så att hälsotillståndet hos de anställda blir allt annat än gott. Den unga generationen bland dessa lider mycket ofta av nervositet, svåra ämnesomsättningsrubbingar, överansträngning etc.

DEN HÅRDA KONKURRENSEN om arbetstillfällena har till följd en nedpressning av lönerna samtidigt med stegrade krav på meriter och personlig klädsel.

DEN ANSTÄLLDA HAR ÄNTLIGEN FÅTT UPP ÖGONEN för nödvändigheten att tillsammans med kamraterna kräva människovärdiga existensvillkor. OTRYGGHET OCH DÅLIG LÖN har varit den anställdas lott så länge hon stått ensam. Vägen till ordnade förhållanden och en draglig levnadsstandard heter organisation och sammanhållning. De anställda själva ha insett detta och skapat kraftiga organisationer som motvikt till företagarnas sammanslutningar. För såväl banktjänstemannaföreningarna som de anställdas centralorganisation DACO har arbetarnas fackföreningar fått tjäna som mönster.

De anställdas väldiga skara

har äntligen samlats kring kravet på lagligen stadfäst förenings- och förhandlingsrätt. På grund av många arbetsgivares avoga inställning till föreningsväsendets utbredning bland de anställda måste den enskildes rätt att tillhöra förening inskrivas i lag. De borgerliga partierna ha genom sin majoritetsställning i riksdagen i många år haft möjlighet att genomföra en sådan lagstiftning.

DE ANSTÄLLDA HAR BÖRJAT DISKUTERA på offentliga möten, man och man emellan, sina anställningsförhållanden och vägen till förbättring därav. De ha börjat nämna orden föreningar, förhandlingar, kollektiva avtal, bättre arbetvillkor etc., vilket tydligen förskräckt arbetsgivarna och de borgerliga partierna. Tänk om de anställda skulle kasta bort sina röster på det socialdemokratiska partiet! Inför en så fruktansvärd fara har både högern och folkpartiet fått ett alldeles oerhört intresse för de anställdas förhållanden. Alldeles särskilt starkt blev intresset hos dessa då den socialdemokratiska regeringen vid innevarande års riksdag framlade förslag till förenings- och förhandlingsrätt. Från socialdemokratiskt håll ville man sålunda ha i lag inskrivet tvenne medborgerliga rättigheter: rätten till sammanslutning och rätten till förhandlingar genom sin förening.

Vid frågornas behandling i lagutskottet vägrade emellertid de borgerliga partierna sin medverkan i fråga om föreningsrätten. Då genom dennas borttagande förhandlingsrätten endast skulle bli illusorisk, reserverade sig de socialdemokratiska ledamöterna.

I en skrivelse till utskottets ledamöter sade Svenska Bankmannaföreningen bestämt ifrån, att »DÄREST ICKE EN VERKLIG FÖRENINGSRÄTT GARANTERAS, I REALITETEN FÖGA BLIR KVAR

Dessutom måste temperaturen hållas låg i dessa butiker och följderna av alla dessa förhållanden är att biträdenas hälsotillstånd allvarligt äventyras. Lungtuberkulos är också den vanligaste sjukdomen i 8 fall på 10, inom denna kategori, som berör matvaruhandeln. För kontoristerna gäller också att arbetstiden behövs begränsas genom lagstiftning, ty den officiella kontorstiden, 9—5, överskrides ju ofta och dessutom är detta arbete synnerligen enerverande.

Vad beträffar intresset för organisation, som överhuvudtaget är dåligt inom denna kategori, så är de mest intresserade de kvinnliga butiksbiträdena. De har lättare att förstå våra synpunkter, medan för de manliga hägrar möjlighet till befordran och chefsställning, vilket gör att de ställer sig kallare till organisation.

180 KRONOR I MÅNADEN EFTER 25 ÅRS TJÄNST — OCH INGEN PENSION

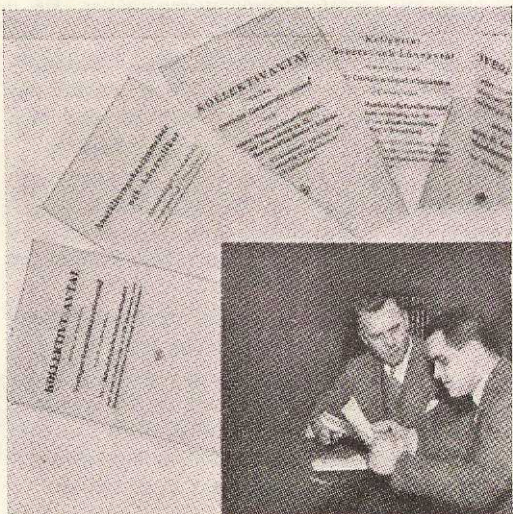
— Vi har försökt få en bestämd löneskala men det har inte gått, säger ett butiksbitråde inom ett av våra halvstora varuhus. En elev får 40 kronor i månaden och kan så småningom komma upp till 60. Men firman garanterar ingen plats utan många får sluta när de blir 18 år. De som får stanna får börja med en lön på 105 kronor och det högsta de kan komma upp till är 180 kronor i månaden. Arbetstiden är 9 till 6 men så blir det ju övertidsarbete vid inventeringar och dylikt.

En sak som är svår är att vi ständigt arbetar vid eldsljus och dessutom är ventilationen dålig då det är ett gammalt hus. Särskilt svårt är det i källarvåningen, där det är kolos. Vi har 14 dars semester och efter 10 år tre veckor, men efter den här luften skulle man behöva en månad!

Vi är en hel del fruar här, men får man barn, så lönar det sig inte att stanna kvar. Det blir billigare att stanna hemma och sköta barnen själv. Även om man inte har barn, är det svårt att hinna med sitt hem och till tvätt och stors rengöring måste man leja hjälp. Att skatten blir högre när man är gift, tycker jag är bra orättvist, för man har ju bara den här platsen därför att man behöver förtjänsten!

KONTORISTERNAS LÖNER LÅNGT UNDER INDUSTRIARBETARNAS

— Förhållandena är mycket olika för olika grupper inom kontorsvärlden, säger kontorschefen fröken Ohlin. När man har en högre utbildning, t. ex. Schartau som jag, ställer sig förhållandena givetvis bättre, men för dem som blott har den elementära kontorsutbildningen med folkskola och två eller tre år i stadens handelsskolor eller realskoleexamen med utbildning i stenografi och maskinskrivning är villkoren överhuvud dåliga. Som kontorselever får de börja med en 80 kronor i månaden för att sedan komma upp till en 100—125. Många kommer aldrig längre än till 150 i slutlön. Arbetstiden är dessutom lång. Vissa kontor som är förbundna med detaljaffärer håller öppet lika länge som affären, från ½ 9 till 6, då kontoret och affären har så mycket gemensamt. När det är säsong blir det dessutom övertidsarbete, då det är nödvändigt att märka och ordna varorna för att

Sådana överenskommelser är en mur som skyddar den enskilde löntagaren mot godtyckligt avsked och lönereducering.

AV FÖRHANDLINGSRÄTTEN». Svenska Industritjänstemannaförbundets riksstämman sade i likhet med Daco »att vi under alla förhållanden förvänta att förenings- & förhandlingsrätten vid årets riksdag lagfästes».

De anställda och deras organisationer sade tydligt ifrån, att de ställde sig bakom det socialdemokratiska förslaget till lagstiftning på ifrågavarande område. De borgerliga partierna lyckades dock vända förslaget i första kammaren, medan andra kammaren däremot i huvudsak biföll socialdemokraternas reservation i lagutskottet. En sammanjämkning har därefter vidtagits, men tydligt är att den lagstiftning som på detta sätt åstadkommits icke blivit så effektiv som den kunde blivit därest det socialdemokratiska förslaget antagits.

Vägen har öppnats.

I solidarisk samverkan med kamrater inom yrkeskåren har den anställda nu möjlighet att hävda sig och sina intressen.

Socialdemokraterna ha i handling visat sin vilja

att medverka till framskapandet av organisationsmässiga förhållanden. De anställda ha i lag fått inskriven sin rätt att tillhöra förening, som genom förhandlingar med företagen eller deras organisationer träffar överenskommelse om löne- och anställningsvillkor.

Det socialdemokratiska arbetarpartiet är de anställdas naturliga hemvist. Tillsammans med övriga löntagargrupper i samhället måste de göra sin insats.

MED SOLIDARITET ha de svenska arbetarna lyckats rycka upp sin klass från att ha varit en formlös hop av förslavade proletärer till en målmedveten inflytelserik folkgrupp.

MED SOLIDARITET skall de svenska kontoristerna bekämpa förekomsten av ett hjälplöst, förbisett manschettproletariat.

KVINNORNA PÅ KANTOREN och bakom butiksdysken få ett drygt svar om de underlåta att här skänka sin medverkan. Deras ständigt ökade skara kan få en avgörande betydelse om de rösta med

Arbetarepartiet!

få ner dem i rätt tid. Någon regelrätt betalning för overtiden finns inte, ibland blir det en gratifikation, ibland inte. Någon ordnad pension finns oftast inte heller i de privata firmorna.

Om man jämför med de fackligt organiserade industriarbetarna, som har 20 % förhöjning av lönen under overtid och fast arbetstid, så måste man ju säga att förhållandena är mycket sämre. Ändå tycks det vara nästan omöjligt att organisera de kvinnliga kontoristerna och väcka dem till insikt om hur mycket de kunde vinna på det. Orsaken är nog att många knappast tar sitt arbete som ett allvarligt yrke utan mera som ett provisorium under väntan på att bli gifta. Naturligtvis kan de inte försörja sig på sin lön men de bor i sitt föräldrahem, använder lönen till klädpengar och betalar kanske litet för maten. Något större politiskt intresse har de inte heller i allmänhet. Ibland har vi ju politiska diskussioner på lunchrasten och en del följer nog med i tidningarna rätt mycket. Röstar med socialdemokraterna gör många, så intresserade är de, men gå in i ett parti vill de inte, fast föräldrarna oftast är socialdemokrater. De tycker det är nog att de röstar.

Man kan inte säga att skulden till de nuvarande förhållandena ligger hos de enskilda firmorna utan hos systemet och sen hos kårens medlemmar som är så likgiltiga för sina egna arbetsförhållanden.

TJÄNSTEMÄN AVSKEDAS OM DE ARBETA INOM SINA ORGANISATIONER EN PARALLELL TILL DE KRÄNKNINGAR ARBETARRÖRELSEN UTSATTES FÖR UNDER SITT FÖRSTA SKEDE

Vid en av våra största gummifabriker anställdes 1929 ingenjör J., som under de följande åren erhöll ständiga löneförhöjningar samt avancerade till avdelningschef, ett bevis för hans duglighet. 1934 bildades i hans stad en avdelning av Svenska Industritjänstemannaförbundet, och ingenjör J. blev dess sekreterare. Efter detta utsattes han för ständiga trakasserier och blev efter en tid avskedad utan motivering. Då han begärde förklaring, svarade man att han icke kunde samarbeta med överingenjören. Då förbundet begärde ytterligare upplysningar, svarades det, att bolagets avskedanden icke anginge någon annan. Emellertid erhöll ing. J. en annan och bättre plats. Förbundet nöjde sig då med att fråga om bolaget hade något emot att dess tjänstemän var medlemmar däri. Tre veckor senare erhöll det ett formellt erkännande av brevet samt anhållan om ett exemplar av förbundets stadgar. Icke desto mindre avskedades efter en tid avdelningens ordförande ing. O. och vice ordförande ing. G. Bolaget vägrade att lämna upplysningar om orsaken.

Denna skildring hämtad ur industritjänstemännens egen tidning ger en bild av de privatanställdas rättslösa ställning och det enorma behov av verkligt starka organisationer, som gör sig gällande bland dem.

KVINNORNA I STATENS TJÄNST

— Det börjar ljusna för kontorspersonalen, säger fröken Cederborg, som varit ordförande i telegrafverkets kvinnliga kontoristförening sedan den bildades 1917. På vår förfrågan om föreningen haft stor andel i det, svarar hon blygsamt, att nog har den legat i. 1926, berättar fröken Cederborg, hade vi en kommitté för att undersöka löneförhållandena, där jag var med. Kommittén framlade sina förslag och föreningen framlade också sina som var mera vittgående. Men styrelsen gick inte med på någotdera, utan erkände blott att kassörernas ställning var dålig. Men senare har styrelsen höjt ett avsevärt antal tjänster i enlighet med våra förslag och efter framställning från föreningen. Förra året begärde vi att få ett 80-tal tjänster höjda och fick 30 beviljade. Vi var rätt stolta över denna procent, ska jag säga, då vi hade begärt så många. Vi fortsätter på samma linje. I år begär vi ett 50-tal tjänster höjda.

Behörighetslagens genomförande betyder att ett betydligt större antal än förut kan avancera, inte bara det fåtal som förut nådde direkt upp till 11:te och 12:te graden. En avsevärd del av de mest förtjänta, ofta kassörerna, har nått upp till 15:te lönegraden med en lön på 4.350—5.304 om året. Vi har naturligtvis ett önskemål för framtiden, att även ännu har det inte lyckats och det är naturligtvis rätt att söka även högre lönegrader, men kvinnorna ska nå dit. Men ett önskemål gemensamt för all kontorspersonal, är att få bort den lägsta skrivbiträdestetjänsten, vilken sannerligen är för lågt avlönad — 1.896—2.364 kr. — för att man skall stanna där. Den behövs ju inte vara ordinarie utan kunde inrättas som extraordinarie.

En sak som vi är upprörda över är, att sista ålderstillägget tagits ifrån oss, så att vi i alla fall inte är likställda med männen. När behörighetslagen genomfördes, så sade vederbörande att de ville se att kvinnorna var likvärdiga med männen i sitt arbete, innan de gav dem sista ålderstillägget! Det tror jag nog man kan säga att vi är, så noggranna och plikttrogna i sitt kontorsarbete som kvinnor i allmänhet är. Nu hoppas vi på lönerregleringskommittén.

En god sak är att de gifta kvinnorna får vara kvar och inte på något sätt trakasseras. Man kan sannerligen inte heller klaga på att de visar bristande intresse för sitt arbete, tvärtom är det ofta större hos de kvinnor, som vet att deras lön behövs för det egna hemmet än hos de unga flickorna som har många andra intressen bredvid.

Telegrafexpeditörerna:

På åtta år ingen ordinarie, på 15 år ingen nyrekrytering.

— Inom vår kår är avanceringsmöjligheterna för kvinnorna för närvarande, mycket små, säger telegrafkommissarien fröken Hällström, ordförande i telegrafexpeditörernas förening. Antalet extra ordinarie är abnormt stort, då ända sedan 1928 ingen ordinarie utnämns

förrän i år, då 12 ordinarie platser tillsattes. Men fortfarande är det 180 stycken kvar, som går som extra ordinarie sedan 17, 18 år tillbaka. Situationen har ju ljusnat något i år, dels genom tillsättandet av de 12 ordinarie, dels genom att 30 nya elever antagits till telegrafexpeditörskurs, den första nyrekryteringen sedan 1921. Men den sker efter delvis nya principer. Inträdesfordringarna är de samma, realskolan eller åttondeklass, men kursen är mindre och lönen har sänkts och beräknas nu efter sjunde lönegraden, d. v. s. fyra lönegrader lägre än förut.

Att förhållandena är så dåliga beror på att Sverige under världskriget var ett transitoland och då behövde telegrafverket mycket folk. Telegrafstyrelsen varnade i god tid sina anställda att den inte kunde garantera fortsatt anställning. Trots detta stannade många.

För de manliga ställer sig saken bättre. Där råder ej ett sådant överflöd, genom att de ha möjlighet att vinna befordran inom telefon och radio och komma upp i befälsställningar. Att de kvinnliga inte har samma möjligheter beror på att vi sakna en del av kursen, den tekniska. För denna fordras realstudentexamen, som de kvinnliga i regel inte har. Vi har emellertid begärt att kvinnliga realstudenter skulle få söka till den manliga kursen och Kungl. Maj:t beviljade dem också rätt att söka men ingen antogs. Kungl. Maj:t har emellertid beordrat telegrafstyrelsen att nästa gång en manlig kurs hålles, låta oss få vara med.

Kvinnorna i posten:

Nog får vi ansvara för stora kassor — men gäller det befordran till befälsställning är vägen stängd.

— Vår största svårighet är att vi har så små befordringsmöjligheter, säger sekreteraren i de kvinnliga postexpeditörernas förening, fröken Hagqvist. Förra året var vår kår 535 stycken och av dem befordrades summa 3. Dessutom ger befordringen endast en lönegrad högre, 12:te istället för 11:te. Det är nedslående detta, att inte ha något hopp om befordran, ty man har ju inte något att sträva efter. För att kunna komma vidare, måste man gå igenom en postassistentkurs och dit ha även kvinnor tillträde — på papperet. I själva verket antagas nästan endast manliga elever till denna kurs, emedan den är vägen till befälsställningar och det är en princip inom postverket att vilja ha manliga på sådana poster. Medan vår kår är övervägande kvinnlig, är postassistenter, som har större befordringsmöjligheter, övervägande manliga.

Förra året tillsattes en kommitté som skulle utreda postexpeditörernas befordringsmöjligheter och vi sätter vårt hopp till den. Vi hoppas också att kommittén skall kunna bereda oss möjligheter till arbete innanför disken. Det är slitsamt att år efter år ha expeditionarbete och dessutom tycker nog allmänheten det är roligare att se yngre ansikten än gamla och utslitna!

Vårt arbete är jämförelsevis välbetalt men så har vi också samma ansvar som en bankanställd och någon gång kan vi ju råka ut för stora förluster, 900, 1.000 kronor, som inte täcks av felräkningskassorna.

Telefonisterna:

Vår anställningsform har sedan gammalt varit olika de andras, säger fröken Broman i telefonisternas fackliga organisation. Vi fick från början veta att vi blev anställda endast på 10 år och sen blev det avsked med en gratifikation på 1.000 kronor. Längre ansåg inte verket att en telefonist var användbar i sitt arbete. Endast de allra bästa plockades ut till interurbantelefonister och fick stanna kvar.

De flickor som tog sådana anställningar och visste att de inte gällde längre, lärde sig i regel vid sidan av sitt arbete maskinskrivning och stenografi för att sedan kunna övergå till kontorsarbete. Men med arbetslösheten blev det ju svårare. Inom fackföreningen har vi gått in för att söka få ordnat med fast anställning och telegrafverket har visat sig tillmötesgående, så att en del extra ordinarie tjänster inrättats, detta dock först under förra året. Ännu gäller dock de gamla anställningsvillkoren för det stora flertalet.

Vad beträffar intresset för att organisera sig, så kan man säga att det är ganska stort hos telegrafisterna. Av de 11—1200 telefonisterna i Stockholm är 900 med i vår organisation.

Restaurangpersonalen:

Servitrisen frök. Tärnlund på SARA.

— Jag tycker nästan att livaktigheten är större bland de kvinnliga servitriserna än de manliga. Bara på de 7 år jag varit i Sara har jag märkt en stor skillnad. Det är 75 % kvinnliga och 25 % manliga organiserade i Sara men förr var det aldrig en kvinna med i någon styrelse. Aldrig yttrade de sig utan teg på sammanträdena och skällde efteråt på de beslut som fattats. Det var många hundra som hade goda idéer men inte kom fram med dem därför att de var kvinnor. Nu har kvinnorna lärt sig tala genom studiecirkelarna, ett par kvinnor är med i styrelsen och det finns kommittéer med övervägande kvinnliga medlemmar. Under den värsta arbetslösheten kom kvinnorna fram med förslaget om permitteringsveckorna, d. v. s. att var och en avstod var femte vecka för att alla skulle få arbete, och efter det blev det en ny sammanhållning.

Våra närmaste önskemål är ju att få en fast lön och 48 timmars arbetsvecka. Vårt yrke är inte mer givande än andra fast det kan tyckas så, ty genom att vi har så lång arbetsdag, får vi leja betald arbetskraft för det som andra kvinnor gör själva. Finge vi pension också, skulle vårt arbete vara mycket lugnare. Det frestar ju på både nerver och fysik och fordrar ett gott humör, så att vid en 55 års ålder är man nog i allmänhet utsliten. Men man måste säga att Sara har varit hygglig mot sina gamla servitriser, och gett dem pengar när de slutat.

Själv är fröken Tärnlund ett gott exempel på bildningsintresse: hon är den enda servitris i Sverige som är kyrkofullmäktig och nu ämnar hon utbilda sig vidare. På sina semestrar har hon gått på folkhögskolekurser på Tärna och Brunnsvik och på kvällarna har hon gått på studiecirkel. En vinter hade hon inte mindre än fyra, i engelska, psykologi, nationalekonomi och sjukvård. Nu ämnar hon efter femton års arbete som servitris gå in vid yrkesskolan för att utbilda sig till föreståndarinna.

VALAMMUNITION

Under en demokratisk regim måste ett parti vädja till medborgarna genom att appellera till deras förstånd och känsla för att därmed försäkra sig om deras röster. Både det muntliga och skriftliga ordet spela därvid en stor roll. Det räcker icke bara med att föra en god politik utan man måste även tala för den. Därför har det socialdemokratiska partiet givit ut en rad upplysningsbroschyren. Morgonbris vill med några ord endast fästa uppmärksamheten på denna förträffliga ammunition i valkampen.

P. Albin Hansson: VARFÖR VI GICK

Per Albins regering kom som en frukt av valseger 1932. Under fyra års kris satt den vid styret. Den ville redovisa sitt fögderi direkt för valmännen. Men detta ingick icke i folkpartiets och högerns planer. De ville ha en borgerlig regering. Försvaret skulle bli den tuva på vilken lasset skulle stjälpas. Men Per Albin förklarade sig beredd att acceptera mellanpartiernas kostnadsförslag, under förutsättning att detsamma icke gjorde intrång på den sociala omvårdnaden och att de ökade utgifterna skulle bäras av de bäst situerade. Men detta avböjdes och regeringen måste gå. Hela det politiska läget bjuder oss att göra vårt yttersta för att den samlade kraften bakom välfärdspolitiken skall stärkas och icke försvagas. Endast genom ökad anslutning kring socialdemokratien vid valet kan detta ske.

Gustav Möller: KAMPEN MOT ARBETSLÖSHETEN

Om man utlyste följande prisfråga: vem eller vilka svenska medborgare ha förlorat på den under socialdemokratiens ledning förda krispolitiken? — så skulle det vara intressant att ta del av svaren! I början försökte man inbilla medelklassen — framför allt tjänstemännen och deras vederlikar — att de skulle få betala krispolitikens stora kalas. Den större delen av medelklassen — hantverkare, handlande och deras biträden — ha precis som andra producenter och varuförmedlare uteslutande haft nytta av krispolitikens verkningar. Därom kan intet tvivel råda. De privatanställda tjänstemännens stora huvudmassa har också såtillvida haft gagn av krispolitiken, att arbetslösa återvunnit sin anställning och tusentals andra sluppit bli arbetslösa — sådan arbetslöshet skulle ha blivit en tvärsäker följd av den politik, högern och Dagens Nyheter förordat. En utjämning av inkomstfördelningen måste ske till förmån för utslitna gamla, lantarbetarna och skogsfolket, och en annan huvuduppgift är att förbättra bostadsstandarden. Slå vi målmedvetet in på denna linje så behöva vi icke gå i skräck för förnyad massarbetslöshet. Där kommer att finnas sysselsättning för många tusen nya armar under årtal framåt.

Per Edvin Sköld:
SOCIALDEMOKRATIN OCH JORDBRUKET
Avsuttna jordbrukare, arbetslösa lantarbetare, sänkt levnadsstandard för jordbrukare, sänkt levnadsstandard för lantarbetare skulle blivit den direkta följden av en jordbrukskris, som

fått utveckla sig fritt. Indirekt skulle verkningarna sträckt sig längre: till industriarbetarnas arbetsmarknad och där verkat tryckande, till handel och industri och där lett till minskad omsättning, till svenska folket i gemmen, som fått sämre utkomstmöjligheter.

Den socialdemokratiska jordbrukspolitiken har målmedvetet inställt på att bryta prisfallet på jordbruksprodukter. Som mål uppställdes ett prisläge, som skulle ge jordbrukarna en välbehövlig lättnad samtidigt som det tilltogs så måttfullt att en konsumtionsminskning undveks. Målet nåddes. Sedan så skett och de allmänna konjunkturerna möjliggjort ytterligare förbättring av priserna, har en sådan fått komma till stånd. Jordbrukspolitiken har också eftersträvat att avväga hjälpen så att den kommit att verka rättvist för olika grupper av jordbruksfolket. Även häri har politiken lyckats. Den stora frågan är nu, hur skall jordbrukspolitiken gestaltas för den närmaste framtiden?

Per Edvin Sköld: BÄTTRE BÄRNING

Det stora flertalet på landsbygden lever på livets skuggsida. Dit höra skogsarbetarna, lantarbetarna, småarrendatorerna och de hårt skuldsatta småbönderna. Den socialdemokratiska regeringen har tagit initiativet till bäriga arbetarsmåbruk, bostadsförbättring, skydd mot vräkning, kortare arbetsdag, skydd för försörjningsrätten, minimilöner för lantarbetare, arrendeegnahem, och arbetarepartiet vill även skaffa jord åt småbrukarna, trygghet för arrendatorerna, skuldreglering för jordbrukarna etc. Partiet söker praktiska lösningar, som kunna komma de nu levande till del. Det nöjer sig icke med kritik eller tomma ord. Det visar, hur problemen i praktiken böra lösas. Det vädjar till alla om stöd för sina förslag.

Gustav Möller: BÄTTRE FOLKPENSIONER

Den socialdemokratiska regeringen fick 1935 igenom en väsentlig förbättring av folkpensionen för 70 procent av pensionärerna. Men förslaget om dyrortsreglering föll. Regeringen kom tillbaka med ett förslag 1936. Enligt förslaget skulle utöver de år 1935 beslutade pensionstilläggen om 250 kronor, ges ett dyrortstillägg om 100 kronor i 72 städer, 13 köpingar och 40 landskommuner samt ett dyrortstillägg om 200 kronor i 11 städer, 2 köpingar och 3 landskommuner. Dessa dyrortstillägg skulle medföra att ungefär samma realpensioner skulle utgå i hela riket. Men de borgerliga avslog förslaget och anvisade en lösning genom resp. kommuner, ehuru många av dessa ha ett skattetryck på 15 å 20 kronor. De borgerliga lägga hän till skada. Väljarna ha nu att pröva, huruvida en målmedveten politik på skapandet av ett bättre Sverige, i vilket de sämst ställda medborgarna, däribland de gamla och utslitna, i vårt land, icke bli bortglömda skall komma att fortsättas eller ej.

Gunnar Myrdahl: VAD GÄLLER STRIDEN I BEFOLKNINGSFRÅGAN?

När befolkningsfrågan togs upp från socialdemokratiskt håll så angavs den i första rum-

met vara en fråga om ekonomisk trygghet, arbete och försörjning åt unga och gamla och om positiva åtgärder från samhällets sida till mödrarnas, familjernas och barnens rättsliga och ekonomiska stöd.

Det tillstånd som nu råder, där vi låter dessa fattiga olyckliga människor svara för en oproportionerlig del av folkets fortplantning, är skamligt. Hur orolig man än känner sig inför de sjunkande födelsetalen borde, tycker man, det sista och omänskligaste medlet vara att låta de stora storfamiljerna hålla dem uppe åt oss.

Det som behövs för att säkra den växande generationens kroppsliga och andliga hälsa, det är just rymligare och bättre bostäder, rikligare och bättre sammansatt föda, hälsovård, uppfostran och utbildning — alltså alldeles samma reformer som måste till för att unga människor ansvarsmedvetet ska kunna gifta sig och sätta barn till världen.

Frans Severin: STORFINANSVÄLDE

Storfinansens är ingalunda ett socialistiskt hjärnspeke. 1933 hade de fyra största bankerna 64 % av den totala omslutningen. Tillsammans utgjorde styrelseledamöter och direktörer i dessa fyra banker samma år 58 personer. De innehade då icke mindre än 590 styrelsemandat i 394 bolag. Aktiekapital och fonder i dessa bolag uppgick till 3.853,7 milj. kronor, men sammanräknar man allt det kapital som de förvalta kommer man upp till 8.059 milj. kronor. Det existerar även mycket intima förbindelser mellan de egentliga trusterna och storbankerna. Man har svårt att skilja dem från varandra. Makten över såväl bankerna som näringslivet är koncentrerad hos ett fåtal personer. De inneha denna makt som på sitt sätt är jämförlik med eller starkare än samhällsmakten utan någon skyldighet att offentligen ansvara för sina handlingar, utan någon skyldighet att taga hänsyn till samhället. De inneha endast makten att utnyttja samhället för sina privata syften. Den samhälleliga kontroll, som den fria marknaden enligt liberalismen skulle utöva, har ersatts med storfinansens kontroll. Samhället har förlorat kontrollmöjligheten och i stället till en viss grad blivit underkastat storfinansens kontroll. Den nutida i ett fåtal händer starkt koncentrerade makten motiverar medvetna samhälleliga kontrollåtgärder.

Henning Thylin: PARTIET UTAN PROGRAM

Vilken roll ämna kilbomarna spela vid höstens val? Man skall i år föra fram kandidater i samtliga 28 valkretsar. Tidigare har partiet inte fört fram någon kandidat på Gotland, men i år skall det ske också där. Vid förra valet fattades endast några röster för att våra gotländska partivänner skulle ha fått ett mandat. Kilbomarna spekulera i att värva så många röster på Gotland, att socialdemokraterna skola hindras erövra ett borgerligt mandat. Ty ingen i kilbomspartiets ledning är så enfaldig, att han inbillar sig att kilbomarna i år skola erövra ett mandat på gutarnas ö. Och som saken ligger till på Gotland, så är det också i många, många andra län. Såsom rena

... till hemmet? Endast den som ingenting begriper av den tekniska revolution, som ägt rum i produktionen och i hemmet kan våga besvara den frågan med ja. Män och kvinnor måste lösa detta problem, inte i strid om ...

skadegörare, såsom de reaktionäras hjälptrupper, ämna kilbomarna uppträda. Men ve kilbomarna den dag Sverges arbetare allmänt komma underfund med vilken roll Partiet utan program under hela sin tillvaro spelat!

Gunnar Lundberg:

VERKLIG ENHETSFRONT

Tre gånger har moskvapartiets arbete på enhetsfront i vårt land avsatt ett resultat: ny splittring. Den verkliga samlingen har skett inom socialdemokratin. Arbetarepartiet har från 1921 till 1932 ökat sin valmanskår från 630.000 till 1.040.000 samt sitt medlemsantal från 134.000 år 1921 till 340.000 år 1935. Landsorganisationen har ökat sin styrka från 252.000 år 1921 till 750.000 år 1936. Både politiskt och fackligt har skett ett stort enhetsverk: arbetarmassornas samling omkring socialdemokratin och landsorganisationen. Kommunismen däremot består endast av en liten splittrande sekt. Enhetsfrontens verkliga paroll lyder: samling i valet omkring Arbetarepartiet, för en fortsatt kamp mot arbetslöshet och nöd; för en fördjupad social demokrati med trygghet åt alla arbetande medborgare; för fortsatt kamp mot arbetslöshet och nöd; för politisk, kulturell och social frihet i vårt land.

Torsten Nilsson:

DÖM EFTER GÄRNINGARNA

Sedan riksdagsvalet 1932 ha i runt tal 205.000 nya väljare tillkommit. Deras ord kommer att väga tungt i vågskålen. Den unga väljaren bör först och främst döma efter gärningarna. Vi kunna endast hänvisa till de senaste årens aktiva krispolitik och dess resultat. Vi kunna dessutom erinra om den sociala försvarsberedskap, som upprättats mot nöden, den stora folkfienden. Baksträvorna fresta försöket att sätta punkt för dessa strävanden. De ropa även på ungdomens hjälp. De kunna möjligen räkna på stöd från de i anden i förtid grånade. Men de i vilkas blod framtiden sjunger rösta med Arbetarepartiet.

Ernst Wigforss:

RÄTTVISA SKATTER

Svenska folket betalar i samlad skatt 1.100 milj. kr. pr ett år eller c:a 15 % av nationalinkomsten. Av de egentliga skatterna till staten komma 1/3 på de direkta och 2/3 på de indirekta. Konsumtionsskatterna bli hårdare ju mindre inkomsten är. Skatten på inkomst är däremot progressiv. Det samlade skattetrycket på en inkomst av 1.300 kr. uppgår till 13,5 %, på 3.000 kr. blir det 15,8 %, på 10.000 stiger det till 18,4 % och på 1.000.000 kr. är det 36,2 %. Den socialdemokratiska regeringen föreslog i år en omläggning av skatten på inkomst och förmögenhet. Enligt detta skulle alla familjer med barn med en faktisk inkomst av uppemot 10.000 kr. få en lättnad på 10 milj. kr. Detta förslag innebar att även hela den egentliga medelklassen skulle få skattefindring. Folkpartiet har bebådadt att det icke vill någon ytterligare förskjutning över på större inkomster än som skett med 1936 års beslut. Men nu ha alla landets medborgare, alla skattebetalare, en möjlighet att säga ifrån,

vad deras mening är om en rättvis och skäligen fördelning av skattebördan. Den frågan kommer att under de närmaste åren avgöras av den riksdag, som väljes i september.

Disa Västberg

OCH LENA GÅR VIDARE...

Tanken på semesterhem för utarbetade fattiga husmödrar hade fått liv i en socialdemokratisk kvinnoklubb för nära tjugå sedan. Lena erinrade sig hur svårt alla i klubben hade att fatta att det inte var ett sjukhem hon önskade, utan ett vilohem för friska men utarbetade husmödrar. Det hade ju i alla tider varit så att man sökte doktorn först då man var riktigt slut. Men nu höll tanken på att segra.

Redan hade de socialdemokratiska kvinnoklubbisterna med små medel och oändlig möda skapat ett tiotal semesterhem för husmödrar i skilda delar av landet. Deras förnämliga tidning Morgonbris hade tagit många initiativ i olika riktningar för att aktualisera och popularisera tanken. Och nu var den snart allmän egendom. Även andra stora kvinnoorganisationer gick in för idén. Och i sommar hade man i Ystad ordnat en hel ståtlig utställning för att belysa fritidens problem från alla sidor. Ja, självaste riksdagen hade ställt sig sympatisk till frågan. Var det inte även från det hållet man måste söka ekonomiskt stöd för att lösa problemet för de många små fattiga husmödrarna i landet?

En tilltalande samling valbroschyrer, som berättar om vad som pågår i Sverige just nu.

SJUKSYSTRARNA HA ALL ANLEDNING ÖNS- KA EN GOD RIKSDAG

MÅSTE FÅ ARBETSTIDEN BEGRÄN-
SAD, ARBETET OMORGANISERAT,
PENSIONSFRÅGAN ORDNAD

— Inom Svensk Sjuksköterskeförening har arbetet de sista åren aktiviserats, berättar dess sekreterare, syster Gerda Höjer. Förut utförde vi allt föreningsarbetet på vår övertid, som inte är lång, och föreningsstyrelsen var i Stockholm. Men 1933 utvidgades föreningen, så att den fick 24 lokalorganisationer i landsorten och 1934 anställdes jag som föreningsfunktionär. Samma år fick vi också en egen tidning. Därigenom har intresset för föreningen ökat mycket och vi har nu mera aktivt börjat gå in för reformer inom vårt arbete.

En av de frågor som intresserar oss mest är den om arbetstidens begränsning. Nyligen har medicinalstyrelsen sänt ut ett cirkulär i frå-

gan, där man uppmanar sjukhusen att införa en arbetstid av 216 timmar per 4-veckorsperiod för sköterskor och 192 timmar för elever. Någon lagstiftning i frågan finns emellertid inte och är kanske knappast önskvärd, ty vårt arbete är ju sådant, att arbetstiden ibland måste tänjas ut. Men det finns intet tvivel om att de kvalificerade sköterskorna nu ha allt för mycket arbete. Vi hoppas att få detta avhjälpt på ett mjukare sätt än genom lagstiftning, nämligen genom att genomdriva anställandet av ett större antal kvalificerade, d. v. s. av staten godkända sjuksköterskor. Om annan personal anställs i massor, så hjälper det ändå inte. Vissa saker måste avdelningssköterskan alltid själv utföra. Det behövs flera avdelningssköterskor och en omorganisation av arbetet, så skulle arbetstiden av sig själv minskas. Dessutom hinner vi inte under nuvarande förhållanden ägna patienterna den personliga vård som vi skulle vilja. Vi har skrivit till läkarföreningarna därom och begärt ett samarbete för att diskutera frågan. På ett länslasarett kan det t. ex. vara en avdelningssköterska på en 30—35 patienter. Värst är det på de mera avsidigt liggande sjukstugorna, t. ex. i Norrland. Där kan sjuksköterskan aldrig vara ledig, hon måste vara till hands natt och dag för att ge narkoser och dylikt. Där skulle det vara en god hjälp, om man hade ett antal fullt utbildade ambulerande sjuksköterskor.

Orsaken till att avdelningssköterskornas arbete forceras så mycket mer numera? Ja, det be-

ror på att liggtiden är mycket kortare nu. Förr fick en patient ligga 3—4 veckor och det var inte så många undersökningar, nu ligger samma patient en vecka och undersökningarnas antal har mångdubblats. Förskräckelsen för sjukhusen har försvunnit hos allmänheten. Numera lägger man sig där för saker som aldrig skulle lagt in sig för förut. Kroppen sköts om bättre nu än förr. Det är ju kårens eget fel att förhållandena blivit sådana. Vi har inte förut begärt inrättande av flera tjänster.

En annan sak som intresserar oss för närvarande är pensionsfrågan. Underlägget för pensionen utan tilläggen är för närvarande 1.000 kronor. Årets riksdag beslutade höja detta till 1.560 kronor. Obligatoriskt blir detta emellertid endast för de arbetsgivare, som icke haft någon sjuksköterska anställd förut utan inrätta en helt ny befattning, alltså en försvinnande liten procent. För alla andra är höjningen frivillig, men genom riksdagens beslut har varje arbetsgivare möjlighet att begära det högre pensionsunderlaget. Nu måste föreningen ligga i, så att arbetsgivarna verkligen använder sig av denna möjlighet. Våra lokalorganisationer har var på sitt håll gjort framställning om att den pensionsberäkningen måtte tillämpas av deras respektive landsting och 16 landsting har tillstyrkt förslaget.

FÖRFATTARINNORNA:

OM DE MISSLYCKADE FÖRFATTARNA
BARA KUNDE "ÅTERVÄNDA TILL
NÄRINGARNA" SOM FÖRR — MEN

det kan de inte på grund av arbetslösheten, säger Karin Boye.

I fråga om författaryrket är det ingen skillnad mellan manliga och kvinnliga författare. Att författarnas ställning är dålig överhuvudtaget visar ju hela historien med bibliotekstvåkronan. Jag har mig personligen bekant att även välkända författare ibland har svårt att existera på sitt yrke enbart. Att det nu finns ett så stort skriftställarproletariat hör naturligtvis ihop med arbetslösheten överhuvudtaget. Om förr någon misslyckades inom författaryrket, så övergick han till något annat, "återvände till näringarna", som det hette. Nu för tiden kan han inte göra det, ty det går inte att få något annat arbete. På så sätt kommer det sig att en del personer som inte passar till författare stannar kvar inom yrket och konkurrerar med de borna författarna. Detta trycker naturligtvis ner villkoren för alla.

Ett önskemål vore ju att författarrätten kunde utbyggas i samband med internationell författarrättslagstiftning. Och så naturligtvis understöd i större utsträckning än nu. Det vore skönt för en författare att kunna ha något annat att försörja sig med vid sidan av författarskapet, ett halvtidsarbete som gick att förena med skrivande. Men detta är än så länge en önskedröm!

FÖRR
35
ÖRE

NU
30
ÖRE

Marabou

Marabous moderna stordrift har möjliggjort prissänkningen. — Låt barnen börja dagen med Ergo. — En bättre skolfrukost kan de ej få.

SKOLDAGS är ERGODAGS

SVERIGES MODERNASTE CHOKLADFABRIK

... arbetstillfällena, utan i gemensamt arbete för en effektivare organisation av hela samhället.

LÄRARINNEKÅREN HAR VISSA NATURLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR ATT RÖSTA RADIKALT

DE FACKLIGT ORGANISERADE ARBETERSKORNA OCH LÄRARINNORNAS ORGANISATIONER VILJA SAMVERKA

Sverige har för närvarande mellan 7.000 och 8.000 folkskollärarinnor, verksamma i ultramoderna stadsskolor, i primitiva ödesbygdsskolor eller — vanligast i skolor av hygglig "mittemellan-typ", en ganska ansevärd skara yrkeskvinnor alltså, spridda över Sverges alla samhällen och bygder och sammanhållna i den organisation, som heter Sverges Folkskolläraryrkesförbund. D. v. s. endast omkring hälften av samtliga folkskollärarinnor i landet har ännu insett betydelsen av att tillhöra sin organisation, ha ett gemensamt språk utåt och stödet av kamraternas solidaritet. Men medlemsantalet växer stadigt och man iakttar lätt, hur det under trycket av svåra tider skjuter i höjden snabbare än eljest. Ty de svåra tiderna, kriserna på arbetsmarknaden avspeglas alltid först i kvinnoarbetet och inte minst tydligt tar de sig uttryck på lärarinnornas arbetsområde.

Folkskollärarinnorna i alla länder utgör ju i allmänhet en kår, stats- eller kommunalanställd, som med relativt — jämfört med många andra kvinnoyrkens — hyggliga arbets- och lönevillkor är lättåtkomlig och lätt utsatt för avundsjuka angrepp och restriktioner från myndigheternas sida. Internationella Arbetsbyrån företog för några år sedan en undersökning av kårens ställning över hela världen och utredningen visade, hurusom depressionsåren gått särskilt hårt fram över lärarinnorna, som i en mängd länder förbjöds bibehålla sitt arbete som gifta, såg sina löner reducerade till en bråkdel av de manliga lärarnas och t. o. m. på sina håll förstärktes att lämna katedern åt de män med familj att försörja, som eventuellt gjorde anspråk på deras tjänst.

Man räknade föga eller intet med de lärarinnornas egna försörjningsplikter, som dock efter vad lärarinnorganisationer i olika länder — Sveriges Folkskolläraryrkesförbund i Sverige — undersökt är ganska betydande. Så visade t. ex. den undersökning den svenska lärarinnorganisationen i vintras gjorde — för övrigt i samarbete med Hesselgrenska Kvinnoarbetskommittén — att av 2.500 folkskollärarinnor 1/3 var gifta med försörjningsplikter mot man och barn, 22 % av dem dessutom med underhållsplikter mot andra närstående, samt att över

40 % av de ogifta lärarinnorna hade anhöriga att ekonomiskt dra försorg om.

En detalj i utredningen, som förtjänar uppmärksammas, är de uppgifter de gifta lärarinnorna lämnat om sina mäns arbete: 13 % har någon längre eller kortare period under de sista 5 åren haft en arbetslös eller studerande äkta man att försörja, ja, på landsbygden har 19 % haft försörjningsplikt mot make, som saknat arbete. Det är således inte bara genom sitt arbete i folkskolan, där arbetarklassens och böndernas barn utgör massan av eleverna, som lärarinnorna har kontakt med det arbetande folket, också i bekymren står de arbetarklassen nära, fastän allmänt betraktade som en medelklassgrupp.

Bortsett från den siffra på lärarinnemakens arbetslöshet, som nämndes nyss, har också en stor del av de yngre lärarinneårgångarna haft arbetslöshet att kämpa mot i sitt eget yrke, något som måste tillskrivas bl. a. den sjunkande nativiteten och skolväsendets fortgående centralisering. Kamraterna i småskolan har därvid haft allra svårast — i närvarande stund beräknas ett 1.000-tal småskollärarinnor sakna arbete.

De ovan anförda siffrorna om lärarinnornas försörjningsplikter visar vidare, att de krav på lika lön med de manliga lärarna, som folkskollärarinnorna nu i 30 år med intensitet hävdar, är ett rättfärdigt och rättvist krav. Familjeförsörjning kan tydligen inte längre sättas som ursäkt för gällande "lön efter könsystem", då därtill kommer att arbete och utbildning är exakt desamma för manliga och kvinnliga lärare. Med stor tillfredsställelse hälsar därför lärarinnorna meddelandet om den resolution om "lika lön för lika arbete", som de fackliga kvinnornas internationella kongress i London i sommar samlat i kring. De organiserade arbeterskornas uppslutning kring likalönskravet vill folkskollärarinnornas organisation obetingat ge sitt stöd och sin uppmuntran. Och ett samarbete mellan kvinnoorganisationer med i mycket samma målsättning — som nu de fackliga kvinnornas och lärarinnornas organisationer — borde kunna bli fruktbart, tycker man — det är i varje fall ett önskemål, som många lärarinnor med mig omfattar och hoppas se realiserat.

I den mån den socialdemokratiska politiken kommer att stödja arbeterskornas krav på lika lön och utan förbehåll arbeta för en demokrati med lika utrymme och lika villkor för män och kvinnor, kan partiet med all sannolikhet påräkna att lärarinneåren orienterar sig åt socialistiskt håll. I all synnerhet, om partiet dessutom fortsätter sin sociala välfärdspolitik och söker tillgodose de behov av skolreformer, av skolläkarvård, barnbespisning, barnbeklädnad m. m., som inte minst lärarinnorna i sin dagliga gärning kan konstatera och som de samt och synnerligen med iver arbeta på att få fyllda. Lärarinneåren har alltså vissa naturliga förutsättningar att rösta radikalt, att arbeta för ett reformparti — dess politiska ståndpunkttagande beror dock inte så litet på hur dess ovan omtalade intressen och krav bli uppmärksammade och av vilka partier.

Ulla ALM

MÖDRAHJÄLPEN MÅSTE TRYGGAS!

Änkor och faderlösa ha sedan gammalt räknats till de mest beklagansvärda i samhället. Och säkert är att det måste anses som en av de hårdaste prövningar i livet när en hustru och mor, genom maken-familjeförsörjarens frånfälle, ställes ensam med sina små barn i knappa ekonomiska omständigheter, eller måhända rent av utan några tillgångar alls. Hur skall det nu gå för mig och mina barn? är den gnagande tanke som blandar sig med sorgen över förlusten av den bortgångne. Ofta blir det för modern att vandra den tunga vägen till fattigvården. Och lämna sina små i främmande händer, eller att sköta sig själva, medan mor är borta på arbete för sitt eget och deras uppehälle. Om hon nu är lycklig nog att komma över något sådant — utöver tunga grovsyslor såsom tvätt och städning — efter att under årtionden kanske uteslutande ha ägnat sig åt hem och barn. Säkerligen har också ansvarskänslan gentemot barnen och fruktan för att råka i en dylik situation, varit en starkt bidragande orsak till att kvinnorna numera, i allt större utsträckning, fortsätta sitt förvärvsarbete, även sedan de gift sig och blivit mödrar.

Hittills har emellertid inga åtgärder vidtagits från samhällets sida — utöver fattigvården — för att träda hjälpande emellan i sådana fall, eller för att skapa större trygghet åt dessa mödrar och deras barn. Tusentals fattiga änkor i vårt land ha strävat till det yttersta, och slitit ut sig i förtid, för att skaffa bröd åt sina små och för att hålla det torftiga, men dock så kära, hemmet ihop. Samhället står i stor tacksamhetsskuld till dessa mödrar, som under många försakelser, med egna krafter försörjt sina barn och fostrat dem till goda och dugliga samhällsmedborgare.

Men om hälsa och krafter icke räcka till är fattigvården enda utvägen för de ensamställda mödrarna. Även om denna numera är humaniserad är fattigvårdsvägen dock för många tung att beträda. Och det är inte bra för barn att växa upp i hem, som upprätthållas genom fattigunderstöd. Hos en del barn kvarlämnar sådant bittra minnen för livet, hos andra kan det däremot skapa en understödstagareanda som följer dem genom livet.

För socialdemokratin har det alltid framstått såsom ett rättfärdighetskrav att samhället skall lämna sitt stöd åt ensamma mödrar och deras barn, i annan form än fattigvårdshjälp. Kravet på pension åt änkors barn har också länge stått på det socialdemokratiska partiprogrammet, och intet har försummats från socialdemokratiskt håll att få denna fråga löst i riksdagen. Redan 1912 — i samband med det av Ålderdomsförsäkringskommittén framlagda förslaget till invaliditets- och ålderdomsförsäkring — framförde vår bortgångne hövding Hjalmar Branting den meningen att pensioner borde utgå till änklings, änka eller ogift mor med minderåriga barn under 15 år, i de fall där försörjarens inkomst understeg ett visst belopp. Enligt Brantings mening måste det ur samhällets synpunkt vara av alldeles särskild vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som hade sitt arbetsliv bakom sig, utan också att samtidigt tänka på den kommande generationen. Branting

hade alltså klart för sig vad sociala åtgärder till mödrarnas och barnens skydd betydde ur befolkningssynpunkt. Sedan dess ha upprepade socialdemokratiska motioner framförts i riksdagen med krav på denna frågas lösning.

Det var också på grund av en socialdemokratisk motion 1924 — avlämnad i samband med en kungl. prop. med förslag till lag om samhällets barnavård — som riksdagen beslöt utredning i ärendet. Den slutliga utredningen har utförts av "1934 års barnpensionssakkunnige", tillkallade hösten 1934 av dåvarande socialministern, Gustav Möller. I vintras framlade sakkunnige ett första förslag om barnbidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Och detta är avsett att följas av ett andra förslag rörande hjälp åt utomäktenskapliga barn och frånskilda makars barn, vilken del av frågan f. n. är föremål för sakkunnigas prövning.

Det framlagda förslaget innebär att barnbidrag skall utgå till änkors och vissa invaliders barn med 240 kronor pr år för ett barn, 420 kronor för två barn, 600 kronor för tre barn och 120 kronor ytterligare för varje barn därutöver tills barnet fyllt 16 år. Till föräldralösa barn föreslås 300 kronor pr år för varje barn, oberoende av antalet. Detta ifall samma barnbidrag bestämmes skola utgå lika för hela landet. Om dyrortsgruppering införes, med landet indelat i tre dyrortsgrupper — vilket sakkunniga förordar — föreslås barnbidragen skola utgå med något högre belopp i de två högre ortsgrupperna. I andra dyrortsgruppen föreslås sålunda 300 kronor för ett barn, 525 för två barn, 750 för tre barn och 150 kronor ytterligare för varje barn därutöver. I tredje och högsta dyrortsgruppen äro de föreslagna beloppen 360 kronor för ett barn, 630 för två barn, 900 för tre barn och 180 kronor ytterligare för varje barn därutöver. Till föräldralösa barn skulle i dessa ortsgrupper utgå resp. 360 och 420 kronor till varje barn. Härtill kommer en del detaljbestämmelser angående inkomstgränsen m. m. Kostnaderna för barnbidragen som beräknas komma att uppgå utan dyrortsgruppering till 15,8 milj. och med dyrortsgruppering till 17,6 milj. pr år, skola gäldas av stat och kommun, med 3/4 på staten. Från dessa belopp måste dock frånräknas nuvarande kostnader för barn-tilläggen åt invalider, varför de verkliga kostnaderna torde stanna vid resp. 13,8 och 15,4 milj. kronor pr år. Hjälpen beräknas omfatta cirka 80.000 barn.

Det kan synas som om 240—300 kronor om året för första barnet, och 600—900 kronor i stöd åt en änka med tre barn, icke är någon stor hjälp. För tusentals mödrar skulle detta dock innebära en fullständig förändring av deras ekonomiska läge och skapa en känsla av trygghet åt dem. Principiellt innebär det att samhället i viss mån träder i familjefaderns ställe och ger änkan ett stöd för barnens uppfostran.

Även övriga ensamstående mödrar och deras barn måste tryggas. Och arbetet fortgår, som förut nämnts, med att söka klarlägga lämpligaste sättet för huru de utomäktenskapliga barnen och frånskilda makars barn skola kunna beredas nödig trygghet, utan att de naturliga försörjar-

nas plikter eftersättas eller överflyttas på samhället. Ett svårt problem, som dock måste lösas.

I vårt grannland Danmark, liksom i England m. fl. länder, är änkebarns pensionering sedan flera år tillbaka införd. Och den frågan måste lösas även i vårt land, och lösas snart. Kostnadsskälerna få icke vara de enda avgörande. Änkorna böra icke vara hänvisade till fattigvården för sina barns försörjning. Mödragärningen: släktets fostran och vård, är av så stor betydelse för samhället, att ett tryggande av mödrarnas ekonomiska ställning under utövandet av denna deras gärning icke längre kan åsidosättas, utan att detta blir till skada för samhället självt.

Särskilt måste denna fråga ligga kvinnorna — framförallt arbetarklassens och småfolkets kvinnor — varmt om hjärtat. Därför böra de med sina röster bidra till att socialdemokraterna — som varmast ivrat för och arbetat för änkebarnspensioneringens införande i vårt land — får tillräckligt medinflytande vid det slutliga utformandet av densamma. Ty detta återstår! Mödrahjälpen måste tryggas! Och detta sker säkrast genom att kvinnorna på valdagen enligt sluta upp kring Arbetarepartiet! Ingen kvinna får svika! Vi bära ansvaret för släktet och dess framtid och måste känna detta vårt ansvar!

Olivia NORDGREN

DE NYA FANORNA EN OVANLIG UTSTÄLLNING

I Elsa Gullbergs ateljé vid Hamngatan i Stockholm ligger en röd fana under arbete. Det är Stockholms bagarefackförening, som följt andra organisationers goda exempel och låtit en av vårt lands skickligaste textilkonstnärinnor ta hand om utförandet av klenoden. — För det kan nu inte hjälpas, säger fru Gullberg, att en fana har ett alldeles särskilt värde. Den är en kårs samlings- och igenkänningstecken. Den representerar kåren utåt och medlemmarna själva måste lära sig att förstå sitt emblem. Att fanan skall vara representativ, behöver inte och bör inte betyda att den skall vara utsirad, till övermått arbetad och förfärligt dyr.

— Däremot, och det skulle jag särskilt vilja understryka, bör den vara oerhört omsorgsfullt utförd. Den blir inte vacker om den görs av ett sjuk klänningssiden, vilket nog tyvärr är alltför vanligt. Den skall fånga vinden, fladdra och leva, och helst även leva länge. Se på de gamla regementsfanorna i livrustkammaren, som varit med i ur och skur, och som ännu efter ett par tre hundra år någorlunda håller ihop. Förklaringen är att de är rätt utförda. De är arbetade som segel, sydda i flera bitar och liksidigt.

— Nå, men standaren, tillverkas de inte längre, frågar Morgonbris medarbetare.

— Som bakgrund för en talare och som dekorationer inomhus har standaren sitt berättigande, men eljest har de fått ge vika för fanorna. Det är ju riten kring fanan, som är så högtidlig, men hur skulle man kunna sänka och höja ett standar till hälsning med samma effekt som en mjuk förlig fanduk.

— Det heter ju också "med flygande fanor och klingande spel", och det innebär att fanan måste vara lätt och levande för vinden. Tunt, handvävt siden är det rätta materialet, och oändligt mycket hållbarare än man skulle tro. Därigenom blir fanduken också genomskinlig och det måste den vara. Den får inte stå som en mörk, kompakt silhuett, utan ljuset måste spela i den, för att den rätta färgen skall komma fram och skänka festivitas.

— Nå, det är lättare än man tror att vinna förstärkelse för dessa synpunkter, och likaså går nog de flesta med på att en klar röd färg är vackrare än mörk oxblodsfärg, säger fru Gullberg leende och tar fram en bunt skisser av fanor, som tillverkats i ateljén bredvid. Där finns Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbunds fana, som fördes i tåget genom Wien de oförglömmeliga ungdomsdagarna, då Wien ännu var det uppbyggande arbetets stad, där syns livsmedelsarbetareförbundets i Sundsvall fana, där har murarna i Uppsala, tapetserarna och slaktarna i Stockholm och många flera bilder av sina fanor. Och där finns en skiss av en röd fana med grön trekant och organisationens namn utfört enkelt och flärdfritt. Fru Gullberg håller fram skissen mot ljuset.

— Ungefär så här skulle jag vilja föreslå att arbetarekommuner och kvinnoklubbar låt göra sina fanor. En genomgående typ. Varför inte med trekanten här, som förutom att den har en ren form även symboliserar strävandet uppåt. Jag har redan tillverkat ett par sådana fanor, och de ställer sig mycket billigare än de rikt broderade, trots att de är lika eller mera dekorativa. Fackföreningarna vill naturligt nog ha sina yrkesemblem, men

de övriga organisationerna är ju obundna i det avseendet.

Vid den stora utställning, som Elsa Gullberg första dagarna i september öppnar i Liljevalchs Konsthall i Stockholm kommer också fanorna med. Inte på ett hörn, utan som en viktig del i inredningen. En festlig sal med dukat bankettbord kommer nämligen att helt dekorerats med ett flertal fanor, som under årens lopp tillverkats i ateljén vid Hamngatsbacken. M. J.

NORRLANDSKVINNA

Nybygget låg alldeles inne i viken. Hundarna skällde ilsket när vi lade till vid den steniga stranden, två barn, en flicka och en gosse på kanske fem och åtta år stodo med armarna om varandra och sågo hur främlingarna stego i land på deras ödemarksdomän. Blyga voro de emellertid inte och på vår fråga om far var hemma, svarades ett ljudligt nej och när vi frågade efter mor fingio vi till svar: Hon är och let koen. Efter någon väntan kom också modern tillsammans med en tioårig dotter, båda klädda i långa bomullskjolar, som av regnet och trasket över de våta myrarna voro blöta ända upp under armarna. En liten världsmedborgare till skulle, efter vad det syntes, snart, ja, mycket snart se dagens ljus i det lilla ödeshemmet. Modern var trött av vandringen över de ospångade myrarna — kon hade hon visserligen med sig, men ännu återstod mjölkning, separering, kvällsmatlagning, diskning och bäddning och klockan var väl vid pass åtta på kvällen. Det gjorde mig ont om henne, men åsynen av främmande tycktes dock icke, som man skulle kunna tro, göra henne ledsen, tvärt om tycktes hon kunna lysa upp genom ett litet avbrott i den ensamma tillvaron. Vi berättade att vi kom från Stockholm och att vi där fått höra att kronjägarns stuga vid Heika ibland upplåtes för turister och frågade om vi kunde få komma in där, nyckeln skulle nämligen finnas i nybygget. Efter något resonerande fingio vi också låna den.

Vi hade just börjat tillredningen av den något sena middagen, då den lille pysen Arthur knackade på, som väl mamman sagt, bockade sig artigt och sade:

"Mamma hälsar och frågar om främmandet vill ha någon mjölk innan hon separerar?" Tacka för att vi det ville. Om en liten stund kom han också mycket riktigt tillbaka med en tillbringare nysilat, varvid jag förerade honom min förnicklade visselpipa. Den lilla piltens glädje över den nyförvärvade leksaken var så oförberett översvallande att jag ovillkorligen fick tåra i ögonen.

Nästa dag kom vår värdinna ner för att höra hur det var med min fot och så ville hon så gärna prata med en människa. Det händer inte så ofta att det kommer någon förbi. Hon hade strumpstickningen och den lilla femåringen med sig, men då jag inte sett till Arthur på hela dagen, frågade jag var hon hade sin lilla pojke någonstans.

"Ja", svarade hon, "han måst gå och hjälp flicka! Hon har varit med far och räfsat hela veckan så hon har fått sån värk i ryggen att han måst stå och hjälp'na."

Ett åtta- och tioårsbarn, det var hela slätterhjälpen, någon mer fanns ej att få. Självt kunde hon ingenstans gå, ty hon visste nu inte längre dagen och stunden. "Hur skall det gå till då", vågade jag fråga, "var får frun hjälp ifrån häruppe?"

"Ja, hon hade fått lov på hjälp en gång, men hade just fått återbud, så nu visste hon ingen råd. Men är det så att man skall leva, så lever man", sade hon trött och resignerat.

Visst sved det till i mitt hjärta men jag vågade icke beklaga henne. Det skulle inte kunna hjälpa henne, och hon ville nu inte tala om sig själv, hon ville höra om andra människor, något utifrån, om vi varit där eller där, om de gamla levde i Västerfjäll och om sonen varit hemma i Stenudden, om det fanns några människor på den plats, där jag var kommen ifrån, och hur gammal jag var.

Elsa SVARTENGREN

ALBYL

hjälp

Vid reumatism, influensa, ischias samt vid förkylningar och huvudvärk är Albyl vad Ni behöver. Lindrar omedelbart de mest envisa smärtor. Ha därför alltid Albyl hemma och tag med dem på resan. Trevligt förpackade i bleckaskar om 50 tabletter till ett pris av kr. 1:50 pr ask. — Fås på alla apotek.

AKTIEBOLAGET LEO HÄLSINGBORG

HÖJD MODERSKAPSPENNING, FRI FÖRLOSSNINGSVÅRD, BARNASKYDD, kräver de socialdemokratiska kvinnorna. Följ dem och rösta vid riksdagsvalet i september med Arbetarpartiet!

FÖREDRAG
AV
DISA VÄSTBERG
Socialdemokratiska Kvinnoförbundet ordförande

FÖREDRAG
AV
BEDA JANSSON

FÖREDRAG
AV
**ADV. SONJA BRANTING-
WESTERSTAHL**

FÖREDRAG
AV
INEZ VICKSTRÖM

FÖREDRAG
AV
RUTH GUSTAFSSON
Ledamot av Riksdagens 2dra kammar

FÖREDRAG
AV
ANNIE WALLENTHEIM

FÖREDRAG
AV
ROSA DYRING

FÖREDRAG
AV
HULDA FLOOD
Socialdemokratiska partiets kvinnliga sekreterare

VÅRA KVINNLIGA VALAGITATORER REDAN HÅRT I ELDEN

Vårt förbund står nu mitt uppe i valarbetet. Genom stora möten och fester med kvinnliga talare, genom tre särskilda valnummer av Morgonbris, genom valbroschyrer, flygblad och valaffischer, söka vi bearbeta den kvinnliga opinionen.

Förbundets talare har redan varit ute i valarbetet hela sommaren, och överallt rapporteras goda möten och lyckade turnéer.

Härbredvid synes en del klipp ur några av de talaraffischer, som förbundet ger ut. Klubbar och distrikt kan rekvirera affischer av denna typ om de uppger namnet på talaren.

Bland de turnéer som planeras, och som var och en är ett ypperligt bevis på arbetsglädje, organisationsförmåga och initiativrikedom, förtjänar att nämnas den, som Norrbottens kvinnor önskar ordna för de finsktalande trakterna med Västerbottens distriktsordförande Hildur Öhman, välkänd och omtyckt av pörtenas folk, där språksvårigheterna och avstånden lägger stora hinder i vägen för vårt partis propaganda.

Vi tro på stora framgångar i valet och vi litar till att arbetarpartiets kvinnor skall göra sitt för att trygga den socialdemokratiska segern.

SEPTEMBERBREVET

Kamrater!

Ni alla kamrater i distriktsstyrelserna, som ha ansvaret för turnéerna, gör som norrbottningarna gjorde då jag besökte dem. Jag fick en detaljerad turnélista med uppgift på platser, tåg-, buss- och bilturer, namn, adress och telefon till klubbordföranden, alltså det jag borde veta för att kunna ta mig fram. Det kändes välordnat, omtänksamt, och satte mig själv i gott humör.

Gör er litet besvär för edra talare, ty det lönar sig, då det underlättar arbetet och förbilligar resorna. Spara på reseutgifterna genom att lägga mötena i följd och icke härs och tvärs. Planera allt med omsorg.

Jag tycker det är stil på norrlänningarna. Vi kan ju unna dem denna lilla erkänsla, eftersom berömmet förr alltid gått söderut. Men vi härnere göra inte riktigt klart för oss de väldiga avstånden norrut, och då förstå vi inte

heller hur beundransvärda våra kamrater i de många milens land egentligen är.

Glöm inte det skrivna ordets betydelse i valet. Icke minst för de kamrater som av olika skäl — sjukdom, småbarn, stora avstånd — är förhindrade att komma på våra möten. Lägg ned litet arbete för att få våra broschyrer spridda — kvinnoförbundets, partiets, ungdomsförbundets — som alla belyser något viktigt problem och ger ökad insikt i arbetet.

Se till att våra olika flygblad blir spridda. De riktar sig till husmödrarna, jordbrukskvinnorna, hembiträderna, affärsanställda. Ni får dem direkt från partiexpeditionen till den lokala valledningen. Men glöm inte att det är ett värdefullt material, som måste ut långt före valdagen och som icke får ligga på kökshyllan till efter valet. Det gäller för oss att visa att kvinnoklubben är en aktiv del av arbetarkommunen och partiet. Besök kommunens möten, erbjud din hjälp för valarbetet, deltag i olika kurser, gör dig nyttig i agitationen. Det behövs inte endast talare och debattörer, utan framför allt husbesökare och flygbladsutdelare, skriftspridare och valsedelsutdelare.

Låt inte dina bekanta sitta hemma eller ge sig av till bärskogen på valdagen. De måste först ordna om att de avgett sin röst. Glöm inte att hjälpa ensamstående kvinnor, bundna av småbarn, så att de får rösta. Och låt inte de fina damerna, som på valdagen är så rörande omtänksamma om fattiga gamla, ensamma agitera för valet. Det beror på dig själv hur valet går. Glöm inte vår spanska syster Pasionaria, som med vapen i hand måste värna demokratin. Du behöver alltså endast utnyttja rösträtten, som är vårt fredliga vapen mot reaktionen. Faran hos oss är att vi har en och en kvarts miljon slöfockar som icke ens orkar begagna valsedeln.

Kamrater! Ni alla som bär ansvaret för släktets förnyelse, ni som vårdas för barnets framtid, ni som spanar efter arbete för de unga, ni som vill rättvisa och trygghet även för den fattige, ni bär själva ert öde i era egna händer. Arbeta för vår framgång i valet lika kärleksfullt, lika uppoffrande, lika uthålligt som ni kämpar för er familj och ert hem, trygga segern för Arbetarepartiet! **Förbundsordföranden.**

KLUBB I SORG.

Strömsnäsbruks socialdemokratiska kvinno-klubb har fått sorg. Kamrat Elsa Johansson borttrycktes av döden från make och 3-årig dotter, efter endast några dagars sjukdom. Hon var blott 25 år gammal.

Den 2 augusti följde klubben henne till hennes sista vilorum, samt nedlade en krans med röda rosor och band som tack för gott kamratskap. Hon efterlämnar minnet av en god, trofast kamrat, och saknaden är stor inom klubben.

Nya huvud-katalogen från **ÅHLÉN & HOLM** ^A/_B är utkommen

Den erhålles gratis och portofritt

Det är den största av våra kataloger hittills. Vår väldiga inköpsavdelning passar på varje tillfälle att köpa begärliga varor och Ni kan välja ur vår katalog vadhelst Ni önskar. Varje vara är naturtroget avbildad och noga beskriven samt har priset angivet. Ni vet alltså, vad Ni får genom att köpa från Åhlén & Holm, den största och ledande postorderaffären.

Observera att Ni köper Edra varor lika billigt, vare sig Ni köper dem genom vår katalog eller i någon av våra Tempofaffärer.

Sänd denna kupong till Åhlén & Holm A.-B., Stockholm 20, i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke, så får Ni gratis och franko den nya stora Höst- och Vinterkatalogen 1936—1937

Namn

Bostad

Postadress

Ps: Svarande kunder erhålla katalogen utan rekv. Nr

Klipp ur → och sänd oss kupongen

Bakverkets läckra utseende — pärlsocker

Ni bör inte använda vilket strösocker som helst till att strö på bakverk, kransar och flätor... Ni bör i stället använda Sockerbolagets Pärlsocker, ett socker i form av små runda pärlor, som framställes genom malning och siktning av prima toppsocker. Pärlsockret är tillverkat just med tanke på bakverken och förlänar dem åtskilligt av den läckerhet i utseendet, som Ni sätter så stort värde på. Sockerbolagets Pärlsocker finns överallt i tillslutna originalkartonger om 1/2 kg. Tag hem ett paket Pärlsocker nu. Ni har användning för det, när Ni skall baka härnäst.

Både när Ni köper Pärlsocker- Bitsocker och Strösocker bör Ni begära att få Sockerbolagets socker i paket. När Ni köper sirap, bör Ni se till att Ni får Sockerbolagets Sirap på glas.

Sockerbolagets

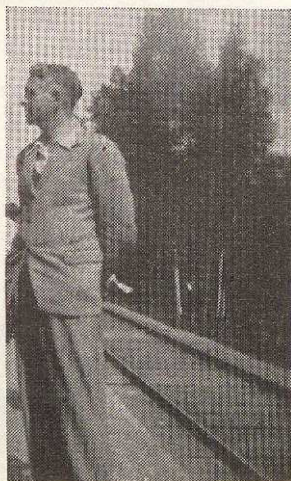
PÄRLSOCKER KX I PAKET

M. IV. 71. 36.

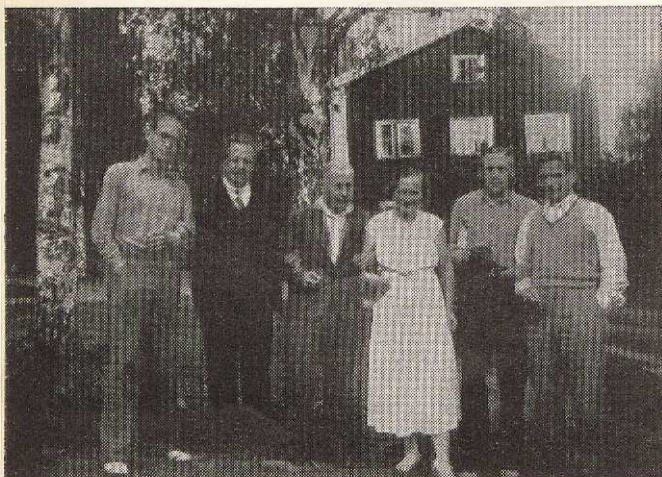
"NATIONERNAS FÖRBUND" SAMLAT PÅ BRUNNSVIK

Mister Green.

Mister Lower.

Representanter från de nordiska länderna, vilka diskuterat möjligheterna av att förlägga en andra sådan kurs till Amerika.

Svarta och vita i god sämja. Här härska inga rasproblem.

Oron i världen står som ett hotande svart moln vid horisonten.

Rädslan för grannen gör att statsmännen ute i Europa mer och mer förfalla till en panikartad stämning, som skapar tvångsföreställningar att man måste vara beväpnad med kanoner och kulsprutor om man ska våga mötas.

Alla tro att alla ha onda avsikter och rädslan laddar kanonerna och håller kulsprutorna i beredskap. Och rustningsindustrin har högkonjunktur.

Vackert belägen vid sjön Vessman i Dalarna ligger Brunnsviks folkhögskola. En lugn och leende idyll. Lugn? Ja, om man med lugn menar frånvaron av det som i dessa dagar gör samvaron människorna emellan så svår, annars är det långt ifrån lugnt. Så snart man närmar sig skolan märker man att där sjuder av liv och arbetslust.

Skolan är överbefolkad och på skolgården surrar det av flera sorters tungomål: engelska, danska, norska, finska, svenska och även ibland tyska. Vad står på männe?

Jo, säger rektor Ahlberg, det är "nationernas förbund" som samlats här. Och nog måste det vara något internationellt.

Förutom LO:s tremånaderskurs och två fjortondagarskurser, är också ABF där med två fjortondagarskurser. Och det är ABF som lockat dit utlandet.

När svart och vitt möttes i Brunnsvik: Chicagogruppens ledarinna Thyra Edwards och Signalens redaktionssekr. Anna Mesch.

Där pågår den sedan några år sedvanliga kursen i internationella problem med Sven Backlund och Allan Vougt som föreläsare, men dessutom har i år tillkommit något nytt, nämligen en kurs i engelska arbetarproblem. Den är ett experiment, säger Gunnar Hirdman, ett experiment i flera avseenden. Den är avsedd som en form för främjande av ökat samarbete mellan de olika ländernas arbetare, genom att låta dem träffas och tillsammans studera respektive länders problem, och därigenom också ge dem vidgade kunskaper i ett viktigt ämne. Men den skall också vara en provosten för den av de nordiska ländernas bildningsorganisationer bedrivna språkundervisningen. Alla föreläsningar i den kursen hållas på engelska. Två av den engelska bildningsrörelsens främste, mr Green och mr Lower föreläsa om fackföreningsrörelse, kooperation, parti- och bildningsarbete i England och representanter från de nordiska länderna ge i stora drag konturerna av samma problem i respektive länder, för de engelsktalande kamraterna.

I fyra år har Gunnar Hirdman arbetat för att få till stånd denna kurs och nu äntligen är försöket i gång. De första dagarna går han också i spänning, oviss om huruvida försöket ska lyckas, men allteftersom dagarna gå, viker spänningen, det är intet tvivel om att det hela slagit väl ut.

Men är det inte fantasteri att mitt i denna oroliga tid, då det ser ut som om alldeles som i fordomtid, "rätten satt i spjutstångs ände", inbilla sig att det har någon betydelse att samla människor från skilda länder till fredliga studier?

Är det inte dåraktigt männe?

Nej, det är inte dåraktigt, det är ändå den vägen vi måste gå och det är den idén som måste bli den segrande.

Deltagarna i Brunnsvikskursen kände sig också så övertygade om detta att de inte endast voro eniga om att fortsättning skulle komma följande år, utan man började även så mått diskutera möjligheterna att ge sig ut på vikingatåg över Atlanten.

Hulda FLOOD

Liten abessinsk barnunge — som mistat far och mor tack vare Mussolinis rövarbragd. Bild från ett barnhem i Addis Abeba. Klippt ur första numret av den nystartade Tidningen Folkfronten.

MUSSOLINI FÖREDRAR ANDRAS FAMILJESORGER FRAMFÖR EGNA

Mussolinis yngsta dotter har nyligen varit farligt sjuk och Mussolini åldrades, efter vad det förefaller, tio år på de tio dagar under vilka hans barn svävade mellan liv och död. Och vad tror ni denne mönsterfader sade? "Jag skulle ha föredragit ett nytt afrikanskt krig framför min dotters sjukdom. Jag har inte nog mod att möta familjesorger."

Tillägnat mödrarna och fäderna till de soldater som offrade sina unga liv i Afrika och föräldrarna till de små abessinska gossar och flickor, som lemlästades av kulorna och kvävdes av gaserna från den italienska armén. Dessa hade intet val när det gällde att möta familjesorger...

KLUBBVISAN FÖR DAGEN

Degerhamns kvinnoklubb har sänt oss följande dikt av en arbetslös kamrat, som vi med glädje publicerar.

Melodi: Turalleri.

I fjol ljöd ett skri över gator och torg turalleri turallera.
Att fru Sigrid Engström ifrån Göteborg turalleri. Hurra!
Här i Degerhamn skulle bilda en klubb, och den sätts upp med båd' spikar och nub. Turalleri turallera turalleri. Hurra!

Och klubben den växer och blir stor och stark och bra blir den skött här uti denna mark. Den bästa av alla föreningar här det säger ju alla som rättvisa är.

Vi sträva för kvinnornas sak och med rätt vi skall ej blott stå över gryta och tvätt. Nej fram för en kvinnornas rätt och vi ska ej ett enda steg tillbaka oss dra.

Vår nya regering vad sägs väl om sånt de äro väl inne med mycket och mångt. Per Albin har gått men de gör ingenting vid valet han åker i alla fall in.

Ja valet till hösten vi hoppas ska bli en stor vacker seger blott för vårt parti. Vi röstar på Teckla ifrån Kalmar sta, ty hon är nog ibland de bästa vi ha.

Och så få vi hoppas att vår klubb består och kronan på verket till hösten vi får. Å så skall vi strida som män och som di för rätt och för frihet och demokrati.

SPARAD kvinnokraft

Allt som behöver sys i ett hem, kläder, gardiner, presenter samt lagning, stoppning etc. blir fortare och bättre gjort på en Husqvarna Symaskin — den skänker Er sparad tid och sparad kraft.

Obs! Våra gratiskurser i sömnad. Anmäl på närmaste Husqvarna Depôt.

Husqvarna
Symaskiner

"FET HY" och stora porer?

Hur annorlunda
är det inte
NU!

Tvål med fettlösande element
ett enkelt, effektivt medel!

NI blir förvånad, hur torr och fin huden blir redan efter första tvättningen. Nadeatvålen för fet hud är berömd för sin förmåga att rengöra porerna och återställa deras normala funktion. Dess rika lödder tränger djupt ner och löser upp "pormaskarna", stimulerar och ger hyn genast ett friskare utseende. Genom sin starkt fettlösande förmåga tar Nadea även lätt bort smink, puder och hårolja.

Nadeatvålen från Gahns gamla välkända fabriker finnes i tre helt olika typer: Grön, fettlösande tvål för FET hud. Gul, överfettad tvål för TORR hud. Brun, mild, fet tvål för NORMAL hud.

DÖDENS SKÖRD

Skönsmons kvinnoklubb har under det nu tilländalupna halvåret drabbats av en stor sorg, i det att tre av klubbens medlemmar avlidit med endast helt korta mellanrum. De döda äro Brita Åström, Hildur Lundkvist, som båda har varit med från den tid klubben bildades samt tagit aktiv del i arbetet — Hildur Lundkvist har tillhört dess styrelse, en tid som ordf. — samt Emma Ström, även hon duktig och flitig klubbkamrat. Klubbens medlemmar visade dem den sista hedersbetygelsen genom att talrikt följa dem till graven med florbhängd fana. Tal höllos och kransar nedlades. Vid Brita Åströms grav talade kamrat Elvira Näslund och framförde klubbens tack. Vid Hildur Lundkvists och Emma Ströms grav talade ordf. Signe Björklund, som erinrade om det goda arbete de hänsovna utfört, samt lyste frid över deras minne. Ett par kamrater läste stämmingsfulla dikter, varefter fanan sänktes över deras stoft till ett sista farväl. Deras platser äro tomma, det är vår sak att se till att de tomma platserna fyllas. På så sätt tror jag att vi allra bäst hyllar våra kära kamraters minne. Må vi ej förtrötts utan fatta nya tag och svetsa samman den brustna kamratkedjan starkare än någonsin. Kamrater, må vi göra vår plikt och vår insats i arbetet med samma glädje som de, vilka nu lagt sina huvuden till vila.

S. B.

SOMMARTING OCH 20-ÅRS JUBILEUM

Söndagen den 19 juli samlades Dalarnas socialdemokratiska kvinnor i Hedemora till sitt årligen återkommande sommarting och denna gång även för att högtidlighålla Hedemoraklubbens 20-årsjubileum. När Hedemora ordf. vid 12-tiden på middagen öppnade festligheterna kunde hon hälsa omkring 300 kamrater, så väl manliga som kvinnliga välkomna. Hon vände sig särskilt i sitt hälsningsanförande till den nye förbundsordföranden fru Disa Västberg samt distriktets ordförande fru Anna Vallin. Sedan sång nr 15 i Tidens sångbok sjungits framträdde fru Vallin och förklarade med några ord 1936 års sommarting öppnat. Till ordförande för sommartinget valdes fru Dagmar Johansson, Garpenberg och till sekreterare fru Anna Sandahl, Falun.

Efter en kaffepaus varunder musik utfördes av fröken Ellen Nornholm och herr Elis Johansson från Hedemora, föredrog författaren Paul Lund tvenne av honom själv författade "och ännu ej publicerade dikter "Barnet", och och ännu ej publicerade dikter "Barnet", och ordförande fru Eva Bergkvist föredrog där- efter klubbens 20-årsberättelse. Ur den digra berättelsen må endast nämnas att klubben bildades den 4 juli av Rebecka Svensson från Ronneby, samt på initiativ av herr Valfrid Axelsson i Korsnäs. Klubben fick vid starten endast 5 medlemmar.

Hedemoraklubben har som så många andra

kvinnoklubbar haft svårigheter att dragas med, men den har arbetat oförtrutet och kan peka tillbaka på en hel del av värde i sin 20-åriga verksamhet, bland annat må särskilt nämnas den barnkoloniverksamhet som av klubben startades år 1924 och som har utvidgats så att ett 30-tal barn varje sommar kan under 8—9 veckor vistas på klubbens koloni och få njuta sol och lantluft. I övrigt har klubben bedrivit en omfattande upplysnings- och propagandaverksamhet. Vidare har klubben representanter i Hedemora kyrkofullmäktige, Barnens dags styrelse, skolköks- och nykterhetsnämnderna. Till sist uttalades i berättelsen den förhoppningen att klubben allt framgent må gå framåt. Sedan man unisont sjungit Den röda fanan, framträdde fru Disa Västberg hälsad av en livlig applåd. Fru Västberg började sitt anförande med att framföra en hälsning till 20-åringen från Socialdemokratiska kvinnoförbundets styrelse. Varvid hon betonade att det alltid varit förenat med svårigheter att organisera kvinnorna. Och att vi i dag kan räkna 20.000 medlemmar i vårt förbund, får anses vara en förtjänst som tillkommer dem vilka på de olika orterna i landet lagt i dagen ut- hållighet och trohet mot rörelsens bärande idéer. Ordet socialism har för kvinnorna blivit något som måste stå i kontakt med livets levande realiteter, och det är mot bakgrunden av detta man har att söka orsakerna till att kvinnorna inom sina klubbar tagit sig an semesterhems- och barnkoloniverksamheten. Man vill se påtagliga resultat och detta står för övrigt, sade talarinnan, i full samklang med den politik som förts av partiet och den socialdemokratiska regeringen. Kom vidare in på befolkningsfrågan, vars olika problem vi socialister böra ägna största möjliga uppmärksamhet.

Hon riktade sig särskilt mot de vrångbilder som framföres från motståndarhåll. Till sist kom så talarinnan in på höstens andrakammarval, varvid hon hoppades att Dalarnas arbetarkvinnor måtte göra en insats. Det väl genomtänkta och sympatiskt framförda föredraget belönades med kraftigt bifall. Efter föredraget frambar Eva Bergkvist på Hedemoraklubbens vägnar ett tack till fruarna Hanna Eriksson och Ingeborg Broberg, Hedemora och Emilia Axelsson, Korsnäs, vilka voro med vid Hedemoraklubbens bildande. Till var och en överlämnades blommor, och sedan de tre tackat för den oväntade hyllningen, framburo representanter för de närvarande klubbarna sina lyckönskningar till den jubilerande klubben. För Hedemora arbetarkommun talade herr Grönberg och för Kvinmodistriktet dess ordförande Anna Vallin, vilken tillika frambar en versifierad hyllning till De gamla. Herr Gösta Grönberg föredrog därpå på ett förtjänstfullt sätt till musik dikten Ny Mänsklighet av Albin Lind. Under en paus serverades supé samt gjordes en rundvandring i staden för att bese sevärdheterna. Till sist spelades en liten agitationspjäs "Går Du med". Vidare beslöt deltagarna sända en telegrafisk hälsning till socialdemokratiska ungdomsläget i Söderbärke. Vid halv åttatiden på kvällen avslutades det trevliga kamratmötet med några ord av tjänstgörande ordföranden fru Dagmar Johansson. Och så var 1936 års sommarting slut.

50 ÅR

Fru Alma Björn i Stocksund har uppnått de 50 åren. Hon är inte medlem av någon kvinnoklubb, då en sådan saknas i det starkt borgerligt betonade villasamhället. Men hon är desto trognare i sitt arbete för Morgonbris. Av de 35 à 40 exemplar, som hon tar hem, blir det sällan något över, sedan hon gått sin långa rundvandring från hus till hus i samhället — och innan hon år 1929 begynte arbetet för Morgonbris, var tidningen praktiskt taget okänd på platsen.

Fru Björn är dessutom en märkeskvinna ifråga om det personliga agitationsarbetet för socialdemokratin. Det finns ingen som kan mäta sig med henne, när det gäller att få samman medel från de mest omöjliga håll för partiets valfond. Och fråga är, om någon i samhället har dragit så många röstande till valurnorna som hon. Hon följer sina vänner inom hembiträdeskåren, så att hon kan dem utan och innan, och ha de flyttat in till Stockholm, när rösten skall avges, kan hon konstnen att ta reda på dem och förmå dem att fullgöra sin medborgerliga plikt.

Stocksunds köping utnyttjar hennes tjänster i fattigvårdsnämnden, där hennes solljusa sinne- lag, goda omdöme, omutliga hederlighet och enkla humanitet äro till verkligt gagn.

Alma Björn tillhör de tysta och stilla krafter, som utgöra socialdemokratins fasta grund i vårt land.

50 år har den mångåriga medlemmen i Ystadklubben, fru Ellen Kronborg, fyllt. Hon har varit verksam inom styrelsen och haft många andra uppdrag. Trygg och pålitlig som kamrat tillhör hon den krets av arbetarkvinnor, som alltid är ett stöd för våra klubbar. Tidigt på morgonen uppvaktades hon av Sagastundens musikkår, i vilken hon under flera år tillhört ledningen som klubbens ombud. Därefter följde den ena uppvaktningen efter den andra från de olika föreningar hon intresserar sig för. Vi önska henne allt gott och hoppas få behålla henne länge ibland oss.

S. Me.

Funktering!

då är det så dags att ångra sig.

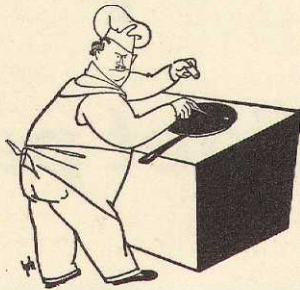
När Ni känner fäljen stöta mot vägen och vet att Ni måste lägga Er att reparera - då är Ni inte särskilt glad åt de slantar Ni sparar genom att köpa en billig ring i stället för en starkare och säkrare Trelleborg T-nabb.

Det lönar sig att köpa

TRELLEBORG

Erhållas hos cykelhandlare

Fin bryning,
saftig stek
och god sås
med

Gloria-G

MARGARIN

med hög brännpunkt

MOT HÄMMORROIDER

och frostsador är JUKON SÅRSALVA ett ypperligt medel. Om brännskador, ömma fötter sprucken, narig och oren hud, sår, finnar, utslag och klåda behandlas med JUKON, uppstår ett glänsande resultat. Vid all hudvård och för mödrar vid späda barns skötsel är JUKON oundgänglig.

Finnes i alla apotek, sjukvårds-, kemikalie- och parfymaffärer. Pris per stor tub 2 kr., mindre 1 kr.

ÅHLANDER & ÖHRSTRÖM
GÖTEBORG 7

Östra Småland

Organ för Kalmar län.
Länets enda tidning, som utkommer på söndagarna.

INTERNATIONELL KVINNOKURS I BRYSSEL

(I. I.) Den internationella kvinnokommittén i L.S.I. håller just på att förverkliga en önskan som uttrycktes i en resolution på dess möte 31 juli—1 aug. 1936. Den håller på att organisera en internationell kurs för ledare och organisatörer av socialistiska kvinnorörelser i olika länder, som skall hållas i Ecole Ouvrière Supérieure i Bryssel 22—29 aug. 1936. Det ämne som valts, "Kvinnorna och den ekonomiska och politiska demokratien", kommer att ge kvinnorörelsens ledare nya impulser och hjälpa dem att finna var de stå i den nuvarande situationen.

Seminarierna kommer att ge kursdeltagarna tillfälle att diskutera föreläsningarna och ställa frågor till föreläsarna.

Här nedan följer titlarna på föreläsningarna och namnen på dem som välvilligt åtagit sig att hålla dem:

De historiska, psykologiska och ekonomiska orsakerna till striden mot det betalda kvinnoarbetet, Anna Siemsen, (Schweiz).

Fackföreningsrörelsens hållning i de demokratiska länderna: Nina Andersen (Danmark).

Fackföreningsrörelsens hållning i de fascistiska och halvfascistiska länderna: en kvinnlig kamrat från ett av de fascistiska länderna.

Ryska fackföreningsrörelsens hållning: S. Schwarz (Ryssland).

De parlamentariska institutionerna Susan Lawrence (Storbritannien).

Kvinnorörelsens politiska aktivitet i länder med och utan kvinnlig rösträtt: Marthe L. Lévy (Frankrike), Mary Sutherland (Storbritannien), E. Ribbius-Pelletier (Holland).

Doktriner, stridsmetoder, tillämpning: Isabelle Blume (Belgien).

En samkvämsafton, en utfärd till de gamla slotten omkring Bryssel, två besök — det ena till de socialistiska kvinnornas mödrahem, det andra till "Office National de Placement et de Chômage" (en institution som sysslar med att finna lämpligt arbete för arbetslösa) — kommer att ge omväxling och nytt intresse. De vackra omgivningarna kring skolan kommer att öka trevnaden.

Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund kommer att representeras av partiets kvinnliga sekreterare Hulda Flood.

Landsorganisationens skriftserie

1. Vår fackliga kamp 1914—1919 av ombudsman Per Bergman .. 0:50
2. Moskvaserna och fackföreningsrörelsen. Diskussion mellan red. S. Hansson och ombudsman Emil Andersson 0:50
3. Synpunkter i fackföreningsfrågan av ombudsman Per Bergman 0:35
- 4—8. UTSÅLDA.
9. Den svenska fackföreningsrörelsen av red S. Hansson. Häft. 3:75, inb. 5:25
- 10—11. UTSÅLDA.
12. Den belgiska fackföreningsrörelsen av C. Mertens 0:50
13. Moderna principer för social lagstiftning av S. Backlund 3:—
14. Fackföreningsrörelsen i Storbritannien av sekr. hos den engelska fackföreningsrörelsens generalråd W. M. Citrine 1:—
15. Studieplan i fackföreningskunskap. Godkänd av Arbetarnas Bildningsförbund. Utarb. av Sigfrid Hansson 0:75
16. Fackföreningsinternationalen av Joh. Sassenbach 1:—
17. Fackföreningsrörelsen i Sverige av red. Sigfrid Hansson :50
18. Den tyska fackföreningsrörelsen av Richard Seidel och Bernhard Göring 1:—
19. Löner, arbetstid och arbetslöshet av Axel Uhlén 2:25
20. Den ryska fackföreningsrörelsen av Ivar Vennerström 1:—
21. Sovjet-Rysslands internationella fackföreningspolitik av Paul Olberg 1:—
22. UTSÅLD.
23. Facklig enhet av R. Casparsson 0:75
24. Arbetarna och rationaliseringen av Sigfrid Hansson 0:75
25. Den österrikiska fackföreningsrörelsen av Eduard Straas 0:50
26. Högerhetsen mot fackföreningsrörelsen av Ragnar Casparsson 0:50
27. Den sömländska statarklassen 1:—
28. Carl Marx och fackföreningarna av Rickard Lindström 0:50
29. Statistik av Al Vanner 1:—
30. Lantarbetarrörelsen av Alfred Kämpe 1:—
31. Svenskt fackföreningsliv av S. Hansson 1:50
32. Social psykologi av A. Ahlberg 3:—
33. Den schweiziska fackföreningsrörelsen av M. Meister 1:—
34. Fackföreningsrörelsen i Frankrike av Léon Jouhaux :75
35. Arbetslöshetsförsäkringen 0:50
36. Tredje mans rätt av Sigfrid Hansson :50
37. Landsorganisationen och tredje mans rätt 0:75
38. Nazismen och fackföreningsrörelsen av en tysk fackföreningsman 0:75
39. Kommunistiska stödorganisationer av Ragnar Casparsson 0:50
40. Lag om arbetsavtal av Sigfrid Hansson 0:50
41. N. F:s uppgifter av Sven Backlund 0:35

Rekvistion hos TIDENS FÖRLAG, Stockholm.

Landsorganisationens Veckotidskrift Fackföreningsrörelsen.

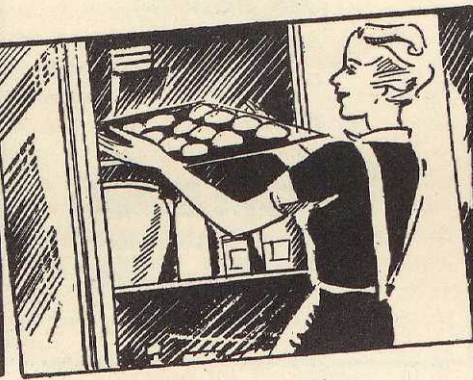
Redaktör: SIGFRID HANSSON. Per helår kr. 6:15.
Prenumeration genom posten.

Gör degen på kvällen

—grädda brödet på morgonen

Baka ut degen på kvällen . . .

ställ plåten kallt över natten . . .

grädda brödet till morgonkaffet.

Drag nytta av denna Rumford-specialitet

RUMFORD HASTBULLAR

50 gr. strösocker
1 ägg
50 gr. smör
5 st. kardemummor
1½ dcl. mjölk
270 gr. vetemjöl
3 tsk. Rumford bakpulver.

Sockret och ägget vispas tillsammans, smöret iröres, kardemumman stötes fint och tillsättes jämte mjölken och det med mjölet siktade Rumford bakpulver. Av degen formas med sked små klickar, som läggas på smord plåt. De beströs med socker och mandel och gräddas i varm ugn omkring 15 minuter.

Burkar från 30 öre.

Så mästerligt sammansatt är det av professor E. N. Horsford uppfunna Rumford bakpulver, att Ni, utan att degen förlorar något av sin jäskraft, kan blanda till den och baka ut den på kvällen, placera bakverken på plåten, ställa denna kallt och grädda påföljande morgon.

Strålände glad blir familjen, då Ni låter den få färskt hembakat till morgonkaffet. Bjud redan i morgon på dessa "Hastbullar", de bli härligt porösa och läckra, och det är mycket lätt för Er att åstadkomma dem, då Ni bakar med Rumford.

Men kom ihåg att det är Rumford bakpulver som ger Er det utsökta resultatet — vid köp, begär därför alltid och fordra att få

RUMFORD

— drygt — därför billigt — hälsosamt

Tillbakavisa ersättningar för Rumford.